Zdravotně sociální fakulta
Faculty of Health and Social Sciences
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
University of South Bohemia in České Budějovice

Využití sociální práce v armádě České republiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Studijní program:

MANAGEMENT SOCIÁLNÍ PRÁCE V ORGANIZACÍCH

Autor: Bc. Barbora Friedlová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Bc. Alena Hricová, Ph.D.

České Budějovice 2025

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci s názvem ***„Využití sociální práce v armádě České republiky“*** jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 28.4.2025 ……

Bc. Barbora Friedlová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce, doc. PhDr. Bc. Aleně Hricové, Ph.D., za odborné vedení, vstřícnost, udílení cenných rad při zpracování této diplomové práce. Děkuji také své rodině, přátelům, kteří mě velice podporovali a za jejich trpělivost při zpracovávání mé práce. Dále bych chtěla poděkovat všem komunikačním partnerům za jejich čas a ochotu při realizaci praktické části.

Využití sociální práce v armádě České republiky

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá využitím sociální práce v Armádě České republiky (AČR) se zaměřením na podporu vojenského personálu a jejich rodin. V teoretické části je představen nejprve historický vývoj, dále legislativní rámec a specifika práce sociálních pracovníků v armádním prostředí, včetně interdisciplinární spolupráce a mezinárodních inspirací. Zvláštní pozornost je věnována psychosociální podpoře vojáků, krizové intervenci, reintegraci do civilního života a rostoucím výzvám, jako je digitalizace či nové typy hrozeb.

Praktická část práce je založena na kvalitativním výzkumu formou polostrukturovaných rozhovorů se čtyřmi sociálními pracovníky působícími v Armádě České republiky. Výsledky ukazují, že sociální práce v armádě má nezastupitelné místo, a to zejména v oblastech individuálního poradenství, krizové intervence a práce s rodinným systémem. Komunikační partneři identifikovali klíčové problémy, jako je nedostatek odborného personálu, vysoká administrativní zátěž a nízká informovanost vojenského personálu o možnostech sociální podpory.

Výzkum potvrdil potřebu posílení preventivních programů, systematického vzdělávání velitelů a lepšího propojení armádních a civilních sociálních služeb. Práce přináší návrhy na zlepšení systému, které mohou přispět k posílení operační připravenosti armády a celkové stability vojenského prostředí. Závěry diplomové práce mohou sloužit jako podklad pro další odbornou diskuzi o institucionálním ukotvení sociální práce v rámci ozbrojených sil České republiky.

Klíčová slova

Sociální práce; Armáda České republiky; vojenský personál; podpora rodin; krizová intervence; interdisciplinární spolupráce; psychosociální pomoc; kvalitativní výzkum; vojenské prostředí; legislativa

The Use of Social Work in the Army of the Czech Republic

Abstract

This master thesis focuses on the use of social work in the Army of the Czech Republic (ACR), with an emphasis on support for military personnel and their families. The theoretical part presents the historical development, the legislative framework, and the specific characteristics of social work in the military environment, including interdisciplinary cooperation and international inspiration. Special attention is paid to psychosocial support for soldiers, crisis intervention, reintegration into civilian life, and emerging challenges such as digitalization and new types of threats.

The practical part of the thesis is based on qualitative research conducted through semi-structured interviews with four social workers operating within the Army of the Czech Republic. The results show that social work in the military plays an irreplaceable role, particularly in areas such as individual counselling, crisis intervention, and work with family systems. The communication partners identified key issues, including a shortage of professional staff, high administrative workload, and low awareness among military personnel about the available social support.

The research confirmed the need to strengthen preventive programs, systematically educate commanding officers, and improve the connection between military and civilian social services. The thesis presents suggestions for improving the system, which may contribute to enhancing the army's operational readiness and the overall stability of the military environment. The conclusions of this thesis may serve as a basis for further professional discussion on the institutional anchoring of social work within the armed forces of the Czech Republic.

Keywords

Social work; Army of the Czech Republic; military personnel; family support; crisis intervention; interdisciplinary cooperation; psychosocial support; qualitative research; military environment; legislation

Obsah

ÚVOD **9**

1 TEORETICKÁ ČÁST **11**

1.1 SOCIÁLNÍ PRÁCE V ARMÁDĚ ČESKÉ REPUBLIKY: KONTEXT A SPECIFIKA 11

1.2 HISTORICKÝ VÝVOJ ROLE SOCIÁLNÍ PRÁCE V AČR 13

1.3 SOUČASNÉ LEGISLATIVNÍ ZÁZEMÍ 15

1.3.1 Podrobnější rozbor zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách 15

1.3.2 Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky 17

1.4 SPECIFICKÉ POŽADAVKY NA SOCIÁLNÍ PRACOVNÍKY V ARMÁDNÍM PROSTŘEDÍ 18

1.4.1 Bezpečnostní prověrky 18

1.4.2 Znalost vojenského prostředí 19

1.4.3 Psychická odolnost a odborná způsobilost 19

1.4.4 Schopnost spolupráce v týmu 19

1.4.5 Dodržování etických standardů 20

1.4.6 Kontinuální vzdělávání 20

1.4.7 Znalost legislativy 20

1.4.8 Komunikační dovednosti 20

1.4.9 Budování důvěry 21

1.4.10 Specifická příprava na vojenské mise 21

1.5 ROLE SOCIÁLNÍ PRÁCE V PODPOROVÁNÍ VOJENSKÉHO PERSONÁLU A JEJICH RODIN 21

1.5.1 Psychosociální dopady vojenské služby na vojáky a jejich rodiny 23

1.5.2 Oblasti, kde sociální práce pomáhá 25

1.6 INTERDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE V ARMÁDĚ 26

1.6.1 Sociální pracovníci, psychologové, zdravotníci a jejich spolupráce 28

1.6.2 Příklady koordinace mezi armádními službami a civilním sektorem 30

1.7 MEZINÁRODNÍ PERSPEKTIVA 32

1.7.1 Inspirace ze zahraničních armád (např. USA, Velká Británie) 32

1.7.2 Jak je řešena podpora vojáků a jejich rodin v jiných státech 33

1.8 BUDOUCNOST SOCIÁLNÍ PRÁCE V ARMÁDĚ ČESKÉ REPUBLIKY A NOVÉ VÝZVY 34

1.8.1 Digitalizace a využití technologií 34

1.8.2 Demografické změny a diverzita 35

1.8.3 Nové typy konfliktů a jejich dopady 35

1.9 ZMĚNY V LEGISLATIVĚ A FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V ARMÁDĚ ČESKÉ REPUBLIKY 36

1.9.1 Legislativní rámec sociálních služeb v AČR 36

1.9.2 Financování sociálních služeb v AČR 37

1.9.3 Aktuální výzvy a perspektivy 37

2 CÍL PRÁCE 39

2.1 CÍL PRÁCE 39

2.2 DÍLČÍ CÍLE 39

2.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY 39

3 METODIKA 40

3.1 POUŽITÉ METODY A TECHNIKY VÝZKUMU 40

3.2 VÝBĚR A CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU 40

3.3 REALIZACE VÝZKUMU 41

3.4 ZPRACOVÁNÍ SBĚRU DAT 42

3.5 ETIKA VÝZKUMU 43

4 VÝSLEDKY 44

4.1 OBECNÉ CHARAKTERISTIKY SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ V AČR 45

4.2 STRUKTURA A ORGANIZACE SOCIÁLNÍ PRÁCE V AČR 47

4.3 VÝZVY A POTŘEBY VOJENSKÉHO PERSONÁLU A JEJICH RODIN 52

4.4 METODY A PŘÍSTUPY V SOCIÁLNÍ PRÁCI V AČR 56

4.5 REFLEXE, OMEZENÍ A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ SOCIÁLNÍ PRÁCE V AČR 61

4.6 LIMITY VÝZKUMU 66

5 DISKUSE 69

6 ZÁVĚR 73

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ 75

8 SEZNAM TABULEK A SCHÉMAT 81

9 SEZNAM PŘÍLOH 82

10 SEZNAM ZKRATEK 86

Úvod

Cílem této diplomové práce je popsat využití sociální práce v Armádě České republiky se zaměřením na poskytování podpory vojenskému personálu a jejich rodinám. Práce se zabývá současným stavem sociální práce v armádním prostředí a analyzuje roli sociálních pracovníků v této specifické instituci. Dále identifikuje hlavní výzvy a potřeby vojenského personálu a jejich rodin, a to nejen z hlediska sociální péče, ale i v oblasti psychologické podpory a krizové intervence.

Sociální práce v Armádě České republiky je specifickou a dosud málo zkoumanou oblastí, která se zaměřuje na poskytování psychosociální podpory vojenskému personálu, jejich rodinným příslušníkům a válečným veteránům. Vojenská služba představuje profesi s vysokými nároky nejen na fyzickou kondici, ale i na psychickou odolnost. Vojáci se často potýkají se stresem, odloučením od rodiny, náročnými misemi i obtížnou reintegrací do civilního života po ukončení služby. V reakci na tyto výzvy se v armádním prostředí rozvíjí sociální práce jako klíčový nástroj pomoci, jehož cílem je zmírnit negativní dopady vojenského života a podpořit stabilitu a pohodu vojenského personálu.

Historický vývoj sociální práce v armádě ukazuje, že původně se zaměřovala především na péči o válečné veterány a rodiny padlých vojáků. Postupem času se však tato oblast rozšířila a dnes zahrnuje širokou škálu služeb, od psychologického a sociálního poradenství, přes krizové intervence, až po pomoc s adaptací při návratu do civilního sektoru. Moderní vojenské struktury si stále více uvědomují, že sociální práce je nezbytnou součástí efektivního fungování armády, neboť přispívá ke zlepšení celkové pohody vojáků a tím i k jejich operační připravenosti.

Významnou část práce tvoří také analýza krizové intervence v armádě, kde jsou představeny efektivní modely využívané při podpoře vojáků během krizových situací. Práce se dále zaměřuje na mezinárodní srovnání, přičemž vychází z příkladů dobré praxe v zahraničních armádách, jako jsou armády Spojených států amerických, Velké Británie či Německa.

Vzhledem k tomu, že se armádní prostředí neustále vyvíjí a musí reagovat na nové bezpečnostní hrozby, je důležitým tématem této práce také budoucnost sociální práce v AČR. Zvláštní pozornost je věnována otázkám digitalizace sociálních služeb,

financování, změnám v legislativě a možnostem zlepšení systému sociální práce v armádě.

Výstupy této práce mohou sloužit nejen jako odborný podklad pro zlepšení sociálních služeb v rámci AČR, ale také jako podnět k širší odborné diskuzi o postavení sociální práce v ozbrojených složkách.

1 Teoretická část

1.1 Sociální práce v armádě České republiky: Kontext a specifika

Sociální práce v Armádě České republiky (AČR) představuje klíčovou, avšak dosud nedostatečně rozpracovanou oblast v rámci sociální práce. Její hlavní zaměření spočívá v poskytování podpory a pomoci vojákům z povolání, jejich rodinám, válečným veteránům a dalším skupinám ovlivněným vojenským prostředím. Specifičnost této oblasti je dána nejen vojenským prostředím, ale také jeho hierarchií, kulturou a specifickými potřebami jejích členů.

Kontext sociální práce v AČR

Jak uvádí Laštovková a Brnula (2017) historicky byla péče o vojáky a jejich rodiny nedílnou součástí vojenských struktur. Autoři uvádí, že již v antickém období byly veteráni oceňováni nejen příděly půdy, ale také určitými privilegii, která zajišťovala jejich zabezpečení ve stáří. Příkladem je Chamurappiho zákoník, který zmiňuje příděly půdy pro válečné veterány jako formu zajištění ve stáří. Dle autorů se v moderní době sociální práce v armádě zaměřuje na podporu vojáků během služby i po jejím ukončení, a to s cílem usnadnit jejich reintegraci do civilního života a poskytnout podporu při řešení osobních či rodinných problémů. V rámci České republiky byla sociální práce v armádě v posledních desetiletích opomíjena. Autoři dále poukazují, že výzkumy mezi vojáky z povolání ukazují, že postrádají sociální podporu v oblastech, které jsou profesně determinovány, jako je zvládání stresu, rodinné vztahy či příprava na přechod do civilního sektoru.

Jak zmiňuje Kubešová (2020), v moderní české historii se sociální práce v armádě formovala s důrazy na podporu vojáků během aktivní služby i po jejím ukončení. Tento přístup zahrnuje pomoc při řešení osobních a rodinných problémů, zvládání stresu a podporu při reintegraci do civilního života. Podle autorky je psychosociální pomoc vojákům v České republice poskytována hlavně vojenskými psychology, zatímco role sociálních pracovníků je v těchto strukturách zapomínána.

Výzkumy mezi vojáky z povolání ukazují, že vojenští profesionálové v AČR čelí řadě problémů. A to od psychických zátěžích, ke kterým dochází při zahraničních misích, až po rodinné konflikty způsobené častým stěhováním. Po ukončení služby v AČR může

mít nedostatečná příprava na život za následek špatnou integraci vojáků do civilní společnosti. V porovnání se zahraničními modely, například Spojenými státy, kde sociální práce tvoří integrální součást podpůrných struktur pro vojáky, je situace v České republice značně zaostalá. (Miller & Moskos, 2021)

Specifika sociální práce v AČR

Sociální práce v AČR je ovlivněna celou řadou faktorů:

- **Hierarchická struktura**

Armáda je institucí s jasně definovanou hierarchií a disciplínou. Tato struktura může ovlivnit způsoby komunikace a interakce mezi sociálními pracovníky a vojenskými klienty. Vojáci se mohou obávat, že vyhledání pomoci by mohlo být v nějaké formě stigmatizující nebo ohrožující jejich kariérní postup. (Kubešová, 2020)

- **Vojenská kultura**

Jak autorka uvádí vojenské prostředí podporuje hodnoty jako je odvaha, loajalita a kolektivní odpovědnost. Tyto charakteristiky mohou komplikovat otevřenost vojáků k přijetí pomoci a zpomalit identifikaci jejich potřeb.

- **Psychická zátěž a traumatické zážitky**

Mezi největší výzvy pro sociální práci patří pomoc vojákům během a po zahraničních misích, kdy je často nutné řešit důsledky posttraumatické stresové poruchy (PTSD). Efektivní intervence v těchto případech vyžaduje multidisciplinární přístup a intenzivní spolupráci mezi psychology, sociálními pracovníky a zdravotníky. (Miller & Moskos, 2021)

- **Reintegrace do civilního života**

Dle autorů Simmonse a Rycrafta (2010) se po ukončení vojenské služby mnoho vojáků setkává s obtížemi při přizpůsobení životu mimo vojenské prostředí. Sociální práce zde může nabídnout podporu při hledání nového profesního uplatnění, rekvalifikaci a psychologickou adaptaci.

- **Etická dilemata**

Dále autoři uvádí, že sociální pracovníci v armádě mohou čelit etickým výzvám, například při vyvažování potřeb jednotlivce a požadavků vojenské mise.

Současný stav a výzvy

Podle Wootena (2015) není v současnosti sociální práce plně integrována do struktur AČR. Vojáci často postrádají adekvátní podporu při řešení osobních či profesních problémů. Existuje ale potřeba definovat roli sociální práce v armádě, důležité je vytvořit příslušné pozice a zajistit vzdělávání sociálních pracovníků se zaměřením na vojenské prostředí. Jak autor uvádí, zahraniční zkušenosti ukazují, že integrace sociální práce do vojenských struktur může přispět ke zlepšení kvality života vojáků, zvýšení jejich výkonnosti a usnadnění přechodu do civilního života po ukončení služby. Dle autora je pro efektivní implementaci sociální práce v AČR klíčové vzdělávání, kdy dochází k přípravě sociálních pracovníků na specifika vojenského prostředí a kultury. Dále pak organizační podpora, při které dochází k vytvoření strukturálních podmínek pro působení sociálních pracovníků v armádě. Ale je to také spolupráce, koordinace mezi sociálními pracovníky, vojenským velením a dalšími odborníky, jako jsou psychologové či zdravotníci. Zavedení sociální práce do AČR představuje příležitost ke zlepšení podpory vojáků a jejich rodin, což může mít pozitivní dopad na celkovou funkčnost a efektivitu armády.

1.2 Historický vývoj role sociální práce v AČR

Počátky sociální péče o vojáky a veterány

Dle Kubešové (2020) je péče o vojáky a válečné veterány historicky spojena s vojenskými strukturami, které usilovaly o podporu svých příslušníků. Vysloužilým vojákům byly poskytovány materiální a finanční výhody již ve starověkých civilizacích. Například římská armáda rozdělovala veteránům půdu a zajišťovala jim privilegia, která pak usnadňovala jejich reintegraci do civilní společnosti. Tyto přístupy tvoří historický základ pro moderní systémy sociální podpory ve vojenském prostředí.

V době vzniku Československé republiky roku 1918 se sociální péče o vojáky a válečné veterány stala součástí státní politiky. Významnou roli zde sehrála legislativa, která pak zajišťovala materiální pomoc, zdravotní péči a podporu pro invalidy. Speciální instituce

byly zakládány především za účelem poskytování rehabilitačních a rekvalifikačních programů, které pak usnadňovaly veteránům přechod do civilního života. Tento trend pokračoval až do druhé světové války, kdy byly zásadním způsobem posilovány mechanismy státní podpory. (Kucler, 2019)

Sociální práce v době socialismu

Podle Laštovkové (2017) v poválečném Československu a zejména v době socialismu v letech 1948 – 1989 byla sociální práce v armádě snížena na minimum. Péče o vojáky a jejich rodiny byla chápána jako součást centralizovaného systému sociálního zabezpečení, který upřednostňoval kolektivní odpovědnost nad individuálními potřebami. Role sociálních pracovníků byla částečně nahrazena vojenskými funkcionáři, kteří se zaměřovali na ideologickou a morální výchovu vojenských zaměstnanců. Jak autorka uvádí, péče o veterány a jejich rodiny byla zároveň významně limitována z hlediska škály poskytovaných služeb. Chyběly specializované programy zaměřené na rehabilitaci a psychosociální podporu, což vedlo k nedostatečnému uspokojování potřeb jednotlivců.

Transformace po roce 1989

Po roce 1989 došlo k zásadním změnám ve fungování sociální práce v AČR. Demokratizace společnosti a profesionalizace armády otevřely cestu pro modernizaci sociálních služeb, a to včetně integrace sociální práce jako specializované disciplíny. Zatímco vojenští psychologové a kaplani nadále zastávali klíčovou roli, potřeba sociálních pracovníků v armádních strukturách začala nabývat na důležitosti. (Kubešová, 2020)

Postupně byly zaváděny programy zaměřené na psychosociální podporu vojáků během zahraničních misí, tyto programy se staly důležitým faktorem v moderní armádní praxi. Například veteráni, kteří se vraceli z misí v krizových oblastech, vyžadovali specifickou podporu a pomoc zaměřenou na zvládání traumatických zážitků a znovuzačlenění do civilního prostředí. V této souvislosti se ukazuje, jak je důležitá multidisciplinární spolupráce mezi sociálními pracovníky, psychology a zdravotnickými odborníky. (Miller & Moskos, 2021)

Současná situace a výzvy

Laštovková a Brnula (2017) popisují, že v současnosti čelí sociální práce v AČR mnoha výzvám. Chybí zde systematická integrace sociálních pracovníků do armádních struktur a jejich role je často zastávána jinými profesemi. Potřeba specializovaného vzdělávání a profesní přípravy sociálních pracovníků je nevyhnutelná pro zajištění odpovídající podpory vojákům a jejich rodinám. Podle autorů se v posledních letech zvyšuje povědomí o důležitosti sociální práce v armádním prostředí. Výzkumy ukazují, že vojáci z povolání postrádají adekvátní sociální podporu v oblastech, jako je zvládání stresu, rodinné vztahy či příprava na přechod do civilního sektoru. Tato zjištění poukazují na potřebu ukotvení sociální práce jako integrální součást podpůrných struktur v AČR a jejím cílem je zlepšit kvalitu života vojáků a jejich rodin. Zároveň je nutné vytvořit legislativní a institucionální zázemí, které pak umožní efektivní fungování sociální práce v armádě. Inspirace zahraničními modely, jako je například americká praxe, může sloužit jako vzor pro budoucí rozvoj této oblasti v českém prostředí.

1.3 Současné legislativní zázemí

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, představují klíčové právní normy upravující oblasti sociálních služeb a fungování ozbrojených sil v České republice.

1.3.1 Podrobnější rozbor zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, je základním legislativním předpisem, který upravuje oblast poskytování sociálních služeb v České republice. Tento zákon stanovuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči. Dále upravuje podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v této oblasti, inspekci poskytování sociálních služeb a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách.

Zákon zdůrazňuje základní zásady, jako je nárok každé osoby na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství o možnostech řešení nepříznivé sociální situace nebo jejího předcházení. Rozsah a forma pomoci musí zachovávat lidskou důstojnost osob a

vycházet z individuálně určených potřeb, podporovat rozvoj samostatnosti a sociálního začleňování.

Hlavní cíle a zásady zákona

Zákon vychází z několika základních zásad, mezi nimiž jsou důstojnost a respekt k jednotlivci (pomoc poskytovaná na základě tohoto zákona musí zachovávat lidskou důstojnost a vycházet z individuálních potřeb osoby), podpora nezávislosti a sociálního začlenění (služby poskytované podle zákona jsou navrženy tak, aby podporovaly samostatnost a sociální integraci uživatele) a bezpřístupnost základního poradenství (každá osoba má nárok na bezplatné základní sociální poradenství).

Zákon také definuje druhy sociálních služeb, mezi které patří sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Stanovuje podmínky pro registraci poskytovatelů sociálních služeb, jejich práva a povinnosti, upravuje systém financování těchto služeb, včetně příspěvku na péči pro osoby závislé na pomoci jiné osoby.

Jak zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách uvádí:

Sociální poradenství, které je bezplatné. Sociální poradenství se poskytuje jednotlivým sociálním skupinám a je zaměřeno na jejich potřeby.

Služby sociální péče jsou cílené na osoby se sníženou soběstačností, které potřebují asistenci při zvládání každodenních aktivit. Tyto služby pomáhají lidem zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost. Jejich cílem je tyto služby poskytovat v jejich přirozeném prostředí a umožnit jim integraci do normálního života.

Služby sociální prevence pomáhají, aby nedocházelo k vyčleňování osob ze společnosti, osob, které jsou touto situací ohroženi. Cílem je pomoc osobám k překonání jejich nežádoucí sociální situace a ochránit společnost před vznikem a šířením nepříznivých společenských jevů.

Práva a povinnosti poskytovatelů sociálních služeb

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách stanovuje povinnosti poskytovatelů služeb, včetně povinnosti registrace, dodržování standardů kvality a pravidelného hodnocení

poskytovaných služeb. Poskytovatelé musí zajišťovat vzdělávání svých pracovníků a nabízet služby v souladu s individuálními potřebami uživatelů.

Jednou z klíčových komponent tohoto zákona je příspěvek na péči, který je určen osobám se sníženou soběstačností. Tento příspěvek umožňuje hrazení potřebných služeb přímo příjemcem nebo rodinným příslušníkům, kteří poskytují péči.

1.3.2 Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky

Tento zákon upravuje postavení, účely a fungování ozbrojených sil České republiky, včetně jejich struktury, způsobu řízení, přípravy a vybavení vojenským materiálem. Jeho hlavním cílem je zajistit obranyschopnost státu, ochranu jeho suverenity a účast na mezinárodních operacích.

Ozbrojené síly České republiky tvoří Armáda České republiky, Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Zákon definuje jejich základní úkoly, mezi které patří zajišťování obrany České republiky, ochrana jejích suverenity a územní celistvosti, plnění mezinárodních závazků v oblasti kolektivní obrany a účast na mírových operacích. Zákon také upravuje řízení ozbrojených sil, které je v kompetenci prezidenta republiky, vlády a ministra obrany. Stanovuje povinnosti a práva vojáků v činné službě, podmínky jejich přípravy, výcviku a vybavení vojenským materiálem. Důležitou součástí zákona je úprava použití vojenské zbraně, kdy voják v činné službě je oprávněn použít zbraň pouze za podmínek stanovených tímto zákonem, například při obraně proti útoku směřujícímu proti chráněným zájmům České republiky.

Hlavní úpravy zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách:

Struktura ozbrojených sil – zákon definuje, že ozbrojené síly České republiky tvoří Armáda České republiky, Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž.

Úkoly ozbrojených sil – mezi klíčové úkoly patří obrana státu, podpora integrovaného záchranného systému a účast na zahraničních misích.

Řízení ozbrojených sil – zákon stanoví, že za řízení odpovídá prezident republiky jako vrchní velitel, příslušné pravomoci mají také vláda a ministr obrany.

Použití vojenské zbraně

Jednou z nejcitlivějších oblastí tohoto zákona je použití vojenské zbraně. Zákon jasně stanoví podmínky, za kterých může být zbraň použita, např. při obraně proti útoku na chráněné zájmy státu nebo při podpoře činností Policie České republiky.

Význam zákona pro vojenské prostředí

Zákon č. 219/1999 Sb. je klíčovým právním dokumentem, který poskytuje rámec pro organizaci a fungování ozbrojených sil. Jeho důležitost spočívá nejen v ochraně státní suverenity, ale také v podpoře profesionálního fungování vojáků z povolání. Tím přispívá k vytvoření efektivních podmínek pro službu i mimořádné situace.

Oba zákony představují základní právní rámec pro oblast sociálních služeb a fungování ozbrojených sil v České republice, přičemž jejich podrobná znalost je nezbytná pro správné uplatňování v praxi.

1.4 Specifické požadavky na sociální pracovníky v armádním prostředí

Jak uvádí Vaše cesta do armády (2024), sociální práce v armádním prostředí představuje jednu z nejnáročnějších oblastí sociální praxe. Vyžaduje nejen odborné znalosti, ale také schopnost přizpůsobit se specifickým požadavkům vojenského prostředí, které je charakterizováno hierarchickými strukturami, vysokými nároky na psychickou odolnost a expozicí zátěžovým situacím. Níže jsou uvedeny klíčové požadavky na sociální pracovníky působící v tomto specifickém kontextu:

1.4.1 Bezpečnostní prověrky

Jak uvádí Agentura personalistiky AČR (2024) sociální pracovníci v armádním prostředí často přímo nebo nepřímo pracují s citlivými informacemi. K tomu, aby mohli vykonávat svou profesi, je nezbytné projít procesem bezpečnostní prověrky, která ověřuje jejich osobní a profesní integritu. Tento proces zahrnuje kontrolu trestního rejstříku, finanční situace, profesní minulosti a osobního života (Ministerstvo obrany, 2023). Bezpečnostní prověrky jsou nezbytné, aby sociální pracovníci mohli získat přístup k dokumentům a informacím s určitým stupně utajení, což je v armádním prostředí naprosto klíčové.

1.4.2 Znalost vojenského prostředí

Vojenské prostředí je charakteristické svou hierarchickou strukturou, specifickou terminologií a unikátními hodnotami, jako je disciplína, loajalita a kolektivní odpovědnost. Sociální pracovníci působící v tomto prostředí musí rozumět nejen těchto principům, ale také specifickým potřebám vojáků, jako je zvládání stresu během misí, podpora rodinných příslušníků a pomoc při reintegraci po ukončení služby (Kubešová, 2020). To zahrnuje schopnost orientace v procedurách vojenských misí a práci v podmínkách vojenské hierarchie, kde je každý člen struktury podřízen nadřízenému.

1.4.3 Psychická odolnost a odborná způsobilost

Dle MPSV (2024) sociální pracovníci musí splňovat kvalifikační požadavky stanovené zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, což zahrnuje příslušné vzdělání a odbornou praxi.

Jak uvádí Hanušová (2021) práce v armádním prostředí může být náročná a stresující. Sociální pracovníci by měli být schopni zvládat zátěžové situace a poskytovat podporu i v krizových momentech.

Dle Hollého (2012) je práce v armádním prostředí často spojena se stresem a zátěžovými situacemi. Sociální pracovníci musí být schopni efektivně zvládat tyto situace, poskytovat podporu vojákům i jejich rodinám a zároveň zachovávat profesionální postoj. Tím se zásadně liší od sociálních pracovníků v civilních sektorech, kde nejsou vystaveni obdobným zátěžím (Miller & Moskos, 2021). Podle autorů psychická odolnost zahrnuje schopnost zvládat konflikty, emoční stabilitu a zvládání krizových situací, včetně podpory vojáků s posttraumatickými stresovými poruchami (PTSD).

1.4.4 Schopnost spolupráce v týmu

Armádní prostředí vyžaduje vysokou úroveň schopnosti spolupráce. Sociální pracovníci musí spolupracovat s vojenskými psychology, zdravotníky, velitelstvím a dalšími odborníky, aby byla zajištěna komplexní podpora vojákům. Schopnost týmové spolupráce zahrnuje dovednost komunikovat efektivně v rámci multidisciplinárního týmu, přičemž je nutné respektovat vojenské protokoly a právní normy. (Zeisková, 2016)

1.4.5 Dodržování etických standardů

Dodržování etických zásad je podstatné zejména v prostředí, kde mohou nastávat konflikty mezi potřebami jednotlivců a požadavky vojenské mise. Etické principy, jako je ochrana důstojnosti klienta, diskrétnost a transparentnost, jsou zásadní pro práci sociálních pracovníků. V armádním prostředí se však etická dilemata mohou zásadně lišit, například při konfliktu mezi zájmy jednotlivce a požadavky mise. Sociální pracovníci musí řádně zvážit, jaký vliv může jejich intervence mít na vojenské operace i na osobní blaho vojáků. (Lorenzová, 2016)

1.4.6 Kontinuální vzdělávání

Jak uvádí Ministerstvo vnitra (2014) vzhledem k dynamice vojenského prostředí je důležité, aby sociální pracovníci průběžně aktualizovali své znalosti a dovednosti, zejména v oblastech spojených s vojenskou problematikou.

Sociální pracovníci se musí pravidelně vzdělávat a obnovovat své znalosti, zejména v oblasti vojenské psychologie, krizové intervence a legislativy. Kontinuální vzdělávání je důležité pro udržení vysoké úrovně profesionální způsobilosti (Marek a Deckerová, 2017). Dle autorů toto vzdělávání zahrnuje účast na seminářích, odborných workshopech a průběžné sledování změn v legislativě týkající se jak vojenských, tak sociálních záležitostí.

1.4.7 Znalost legislativy

Jak uvádí Fischerová (2023), orientace v zákonech týkajících se ozbrojených sil, například zákon č. 219/1999 Sb. a sociálních služeb zákon č. 108/2006 Sb. je klíčová. Bez těchto znalostí by sociální pracovník nebyl schopen efektivně poskytovat podporu a poradenství (Dalajková, 2022). Dle autorky je také důležitá znalost mezinárodních právních norem, které se vztahují na vojenské mise v zahraničí.

1.4.8 Komunikační dovednosti

Efektivní komunikace s vojenskými i civilními složkami je velice nezbytná. Sociální pracovník musí být schopen empaticky naslouchat, poskytovat jasné informace a efektivně řešit konflikty. Komunikační schopnosti zahrnují také schopnost efektivně

prezentovat informace velení, a to formou, která respektuje vojenský protokol. (Hollý, 2023)

1.4.9 Budování důvěry

Dle Kubátové (2015) je důvěra mezi sociálním pracovníkem a vojákem nezbytná pro otevřenou komunikaci a úspěšnou intervenci. Důvěra se buduje nejen prostřednictvím profesionálního chování, ale také ochotou porozumět specifickým potřebám vojáků (Brnula, 2021).

1.4.10 Specifická příprava na vojenské mise

Sociální pracovníci působící v zahraničních misích musí absolvovat specializovaný výcvik zaměřený na práci v krizových oblastech, zvládání kulturních rozdílů a přípravu na rizikové situace. Tato příprava je klíčová pro zajištění bezpečnosti sociálních pracovníků i vojáků (AČR, 2023).

1.5 Role sociální práce v podporování vojenského personálu a jejich rodin

Sociální práce v armádním prostředí hraje klíčovou roli při podpoře vojenského personálu a jejich rodin. Tato podpora se zaměřuje na řadu oblastí, včetně zvládání stresu, adaptace na časté změny prostředí, psychosociální podpory, krizové intervence a usnadnění přístupu k důležitým službám. Tyto aktivity přispívají k zajištění psychické pohody a stability vojenských rodin, což má přímý vliv na efektivitu celé armády. (Kubešová, 2020)

Podpora během nasazení a po návratu

Během nasazení vojáků v zahraničních misích dochází k odloučení rodin, což může vyvolávat stres a emoční zátěž. Sociální pracovníci poskytují emocionální podporu, individuální poradenství a programy pro zvládání stresu. Například programy zaměřené na komunikační dovednosti mohou usnadnit udržování vztahů mezi vojáky a jejich rodinami během dlouhodobého odloučení. Po návratu z mise je důležité poskytnout podporu při reintegraci do rodinného života a zvládání následků posttraumatického stresu. (Ohlsson, Nilsson a Larsson, 2024)

Vzdělávání a poradenství

Sociální pracovníci organizují vzdělávací programy zaměřené na finanční gramotnost, zvládání stresu a rodinné vztahy. Tyto programy pomáhají rodinám vojenského personálu připravit se na život spojený s vojenskými službami. Například vzdělávací workshopy o finančním plánování, které rodinám pomáhají efektivněji hospodařit s příjmy a minimalizovat finanční stres. (NASW, 2020)

Krizová intervence

Krizová intervence je klíčovou složkou práce sociálních pracovníků v armádním prostředí. V případě závažných situací, jako mohou být zranění nebo úmrtí v průběhu misí, poskytují okamžitou podporu rodinám zasaženým těmito událostmi. Zároveň spolupracují s vojenskými psychology a zdravotníky na zajištění jejich komplexní péče. (Ediorial team Total Military Insight, 2024)

Sociální pracovníci v AČR poskytují podporu v oblastech jako je bojové nasazení (podpora při zvládání stresu, prevence traumatických následků), přírodní katastrofy (pomoc zasaženým vojákům i civilnímu obyvatelstvu), psychická traumata (krizová intervence při posttraumatické stresové poruše (PTSD) a podpora při reintegraci). Krizová intervence je interdisciplinární metoda, která zahrnuje psychiatry, psychology a sociální pracovníky, a využívá různé strategie, včetně individuálního poradenství a skupinové podpory. (Foitová, Lorenc, 2009)

Dle Robertse (2000) má krizová intervence 7 fází:

1. Posouzení situace.
2. Vytvoření důvěry.
3. Identifikace hlavních problémů.
4. Zvládání emocí.
5. Hledání řešení.
6. Plánování kroků.
7. Hodnocení a dohoda

Advokacie a zprostředkování služeb

Jednou z klíčových rolí sociálních pracovníků je zastupování zájmů vojenských rodin před institucemi. Sociální pracovníci tak zprostředkovávají kontakt s právními službami, zdravotnickými institucemi a vzdělávacími organizacemi. Jejich účast pomáhá zajistit, že vojenské rodiny dostávají adekvátní podporu a mají snadnější přístup k dostupným zdrojům. (Forgey a Green-Hurdle, 2024)

Specifické programy pro podporu vojenských rodin

V mnoha zemích existují speciální programy, které jsou určené k podpoře vojenských rodin. Například ve Spojených státech poskytuje Military Family Support Program služby v oblastech vzdělávání, zdravotní péče a krizové intervence. Tyto programy jsou zaměřeny na budování resilience vojenských rodin a posilování jejich schopnosti zvládat nároky spojené s vojenským životem. (Anderson, 2023)

1.5.1 Psychosociální dopady vojenské služby na vojáky a jejich rodiny

Vojenská služba je náročným povoláním, které má hluboké psychosociální dopady nejen na samotné vojáky, ale i na jejich rodiny. Tyto dopady zahrnují široké spektrum psychologických, emocionálních a sociálních výzev, které mohou ovlivnit kvalitu života a celkové blaho jednotlivců i rodinných jednotek.

Psychologické dopady na vojáky

Vojáci jsou během své služby vystaveni extrémním situacím, které mohou zanechat dlouhodobé psychologické následky. Jedním z nejčastějších problémů je posttraumatická stresová porucha (PTSD), která se projevuje nepříjemnými vzpomínkami, nespavostí, úzkostí a emoční odcizením. Smith a Roberts (2020) uvádějí, že až 17 % vojáků nasazených v bojových zónách trpí PTSD. Další častý jev představují depresivní stavy a pocity vyhoření, které jsou často důsledkem dlouhodobého stresu.

Jones a Roberts (2019) zdůrazňují, že dlouhodobý stres ovlivňuje kognitivní funkce, jako je schopnost rozhodování, paměť a koncentrace. Tím mohou být ovlivněny i vojenské operace, protože vojáci se sníženou mentální kapacitou mohou být zranitelnější v krizových situacích.

Sociální dopady na rodiny vojáků

Dle Kelley at al. (2018) rodiny vojáků čelí řadě specifických výzev spojených s vojenským životem, jako jsou častá stěhování, dlouhodobé odloučení a nejistota. Této situaci se musí přizpůsobit nejen partneři vojáků, ale i jejich děti. Kelley et al. poukazují na to, že děti vojáků vykazují zvýšené riziko emočních a behaviorálních problémů, jako je agresivita nebo problémy ve škole. Rodinná dynamika se může narušit, což může v extrémních případech vést k rozvodu nebo odloučení partnerů. Podle autorů dlouhodobé odloučení během misí má zásadní vliv na partnerské vztahy. Podle studie publikované ve Family Process má téměř 50% manželství vojáků potíže spojené s komunikací a emoční intimitou po návratu z mise.

Kombinované psychosociální dopady

Kombinace psychologických a sociálních stresorů může vést k celkovému snížení kvality života vojáků a jejich rodin. Mansfield et al. (2019) zjistili, že rodiny, které neměly adekvátní podporu, vykazovaly vyšší míru dysfunkčních vzorců chování, jako jsou zneužívání návykových látek nebo domácí konflikty. Tyto problémy mohou eskalovat a negativně ovlivnit nejen blaho jednotlivců, ale i schopnost vojáků efektivně vykonávat svěřené úkoly.

Doporučení pro intervenci

Pro minimalizaci negativních psychosociálních dopadů je klíčové zavést komplexní podpůrné programy zaměřené na duševní zdraví vojáků a jejich rodin. To zahrnuje pravidelné psychologické screeningy, dostupnost terapeutických služeb a programy na posílení rodinné resilience. Výzkum v Journal of Military Family Health zdůrazňuje význam komunitní podpory a zapojení rodin do preventivních programů (Cramm et al., 2020). Tyto programy by měly zahrnovat pravidelné psychologické screeningy, kdy identifikace rizikových jedinců a včasná intervence mohou zabránit rozvoji závažných duševních poruch. Dále pak terapeutické služby, dostupnost individuální a rodinné terapie je klíčová pro obnovu rodinných vztahů a zvládání stresu. Vzdělávací programy, jako jsou kurzy zaměřené na zvládání stresu, finanční gramotnost a komunikaci mohou zlepšit celkovou odolnost rodin. A poslední je komunitní podpora, zapojení komunitních organizací a nevládních institucí může pomoci rodinám vojáků zvládat nároky vojenského života.

Jak dále výzkum potvrzuje, psychosociální dopady vojenské služby jsou komplexní a zahrnují široké spektrum problémů, které mohou ovlivnit duševní zdraví a stabilitu vojáků i jejich rodin. Rozpoznání těchto dopadů a implementace adekvátní podpory a preventivních opatření jsou klíčové pro zajištění celkové pohody těchto jednotlivců a jejich blízkých.

1.5.2 Oblasti, kde sociální práce pomáhá

Sociální práce hraje klíčovou roli v podporování vojenského personálu a jejich rodin. Zaměřuje se na řadu specifických oblastí, které zahrnují rodinné vztahy, ekonomické problémy a podporu duševního zdraví. Tato kapitola poskytuje podrobnější pohled na každou z těchto oblastí.

Rodinné vztahy

Jak uvádí Total Military Insight (2024) rodinné vztahy vojáků jsou často ovlivněny charakterem vojenského života, který zahrnuje častá stěhování, odloučení během nasazení a stálý tlak spojený s riziky vojenské služby. Odloučení během misí nebo vojenských cvičení může vést k emoční zátěži nejen u vojáků, ale i jejich rodinných příslušníků. Sociální pracovníci v těchto případech poskytují poradenství zaměřené na zlepšení komunikace mezi rodinnými členy a na posilování jejich vazeb. Například individuální nebo skupinové terapie mohou pomoci rodinám pochopit a zvládnout stresory spojené s vojenským životem.

Podle studie Kelley et al. (2018) jsou nejčastější problémy v rodinných vztazích spojeny s narušenou komunikací během odloučení, jelikož partneři spolu nekomunikují tak, jak by správně měli a dále jsou tyto problémy spojeny s obtížemi při adaptaci po návratu z misí. Programy zaměřené na partnerské vztahy a rodičovství, jako je například Military Family Life Counseling, nabízejí vojenským rodinám efektivní nástroje pro zvládání těchto těžkých výzev (NASW, 2020).

Ekonomické problémy

Jak uvádí editorský tým Total Military Insight (2024) je ekonomická stabilita další zásadní oblast, kde sociální práce může hrát klíčovou roli. Rodiny vojáků čelí často specifickým finančním výzvám, jako je ztráta příjmu během nasazení, náklady spojené s

častým stěhováním a obtíže s dlouhodobým finančním plánováním. Sociální pracovníci nabízejí finanční poradenství a vzdělávací programy, které jsou zaměřené na správu rozpočtu, minimalizaci dluhů a zvyšování finanční gramotnosti.

Podle studie publikované v Journal of Military Social Work jsou programy finanční pomoci, jako jsou Military Financial Readiness Programs, klíčové pro zajištění ekonomické stability vojenských rodin (Johnson et al., 2020). Tyto programy zahrnují individuální konzultace, workshopy a školení zaměřená na finanční plánování.

Duševní zdraví a podpora při adaptaci po návratu z misí

Duševní zdraví vojáků a jejich rodin je zásadní oblastí intervence sociální práce. Po návratu z vojenských misí často dochází k rozvoji posttraumatické stresové poruchy (PTSD), depresí a dalších psychických problémů. Sociální pracovníci poskytují podporu prostřednictvím terapeutických intervencí, krizové intervence a skupinových terapií zaměřených na sdílení zkušeností. Existují armádní psychologové, kteří poskytují odbornou podporu a poradenství vojákům a zaměstnancům (občanským a státním) AČR a Ministerstva obrany. Tuto pomoc poskytují i jejich rodinám a široké veřejnosti. (Sováková, 2020)

Podle Smith a Roberts (2020) je klíčové zajistit včasnou identifikaci rizikových faktorů a zahájení terapie, aby se minimalizovaly dlouhodobé dopady na duševní zdraví vojáků a jejich blízkých. Programy, jako jsou Soldier and Family Assistance Centers, poskytují integrované služby zahrnující jak duševní zdraví, tak podporu adaptace na civilní život. (Cramm et al., 2020)

1.6 Interdisciplinární spolupráce v armádě

Jak uvádí Ministerstvo obrany (2023), interdisciplinární spolupráce v armádním prostředí je nezbytná, a to zejména pro zajištění efektivního plnění úkolů a zvládání složitých výzev současného bezpečnostního prostředí. Tento přístup propojuje vojenské složky s akademickou sférou, zdravotnickými institucemi, průmyslovými partnery a dalšími experty z různých oborů. Cílem této spolupráce je zlepšení operabilit a příprava na nové hrozby prostřednictvím inovativních řešení a pokročilých technologií.

Spolupráce s akademickou sférou a průmyslem

Armáda České republiky (AČR) spolupracuje jak s akademickými institucemi, tak i průmyslovými partnery na rozvoji nových technologií, zejména v oblastech kybernetické bezpečnosti, autonomních systémů a umělé inteligence. Tato spolupráce umožňuje propojení teoretických výzkumů s praktickým využitím v armádní praxi (Novák et al., 2022). Například na půdě Českého vysokého učení technického v Praze proběhlo setkání akademiků, vládních představitelů a vojenských expertů, jehož cílem bylo identifikovat oblasti, kde mohou nové technologie podpořit obranné schopnosti České armády. (Ministerstvo obrany, 2023)

Spojené státy americké podporují interdisciplinární vědecký výzkum s cílem zvýšit schopnosti vojáků, a tak rozšířit možnosti vojenské obrany. Dr. Stephen Lee (2021) z U.S. Army Research Office zdůrazňuje, že propojení různých vědních disciplín, jako je biotechnologie, umělá inteligence a pokročilé materiály, vede k inovacím, které mohou zlepšit fyzickou, ale i psychickou odolnost vojáků.

Interprofesní spolupráce ve vojenském zdravotnictví

Zdravotní systém armády vyžaduje spolupráci mezi různými profesemi, jako jsou lékaři, sestry, psychologové, fyzioterapeuti a sociální pracovníci. Tato interprofesní spolupráce umožňuje efektivní diagnostiku, léčbu a rehabilitaci vojenských pacientů. Studie publikovaná v Military Medicine zdůrazňuje, že spolupráce mezi zdravotnickým personálem zlepšuje kvalitu poskytované péče a zvyšuje spokojenost pacientů. (Johnson et al., 2021)

Například v několika vojenských nemocnicích byla zavedena multidisciplinární týmová setkání, kde lékaři, sestry a sociální pracovníci společně řeší zdravotní a sociální problémy vojenských pacientů. (Smith et al., 2020)

Mezinárodní spolupráce a výměna informací

V rámci NATO a dalších mezinárodních obranných organizací dochází k výměně informací mezi různými armádami, akademickými institucemi a vědeckými týmy. Spolupráce v oblastech kybernetické bezpečnosti, vojenské medicíny a taktických operací pomáhá ke zlepšení připravenosti armád na budoucí hrozby. (Baxter & Jack, 2019)

Zvláštní důraz je kladen na sdílení zkušeností z vojenských operací a nasazení. V rámci alianční spolupráce jsou organizovány společné výcviky a cvičení, které testují schopnost jednotlivých armád spolupracovat a sdílet operační postupy. (Baker, 2023)

1.6.1 Sociální pracovníci, psychologové, zdravotníci a jejich spolupráce

Dle autora interdisciplinární spolupráce mezi sociálními pracovníky, psychology a zdravotníky v armádním prostředí je klíčová pro zajištění komplexní péče o vojenský personál a jejich rodiny. Tito odborníci pracují společně na poskytování psychosociální, zdravotní a terapeutické podpory, která pomáhá vojákům zvládat náročné podmínky služby, řešit jejich krizové situace a podporovat jejich úspěšnou reintegraci do běžného života. Efektivní spolupráce těchto profesí přispívá k prevenci duševních poruch, zlepšení celkové pohody a posílení operační připravenosti armády.

Role sociálních pracovníků

Jak uvádí Johnson et al. (2021) sociální pracovníci v armádě se zaměřují na podporu vojáků a jejich rodin v oblasti psychosociální péče. Jejich hlavní úkoly zahrnují především podporu při adaptaci na vojenskou službu, pomoc novým rekrutům a jejich rodinám se zvládnutím přechodu do vojenského prostředí. Dále pak řešení rodinných a sociálních problémů, poskytování poradenství při konfliktech v rodině, problémech s adaptací na odloučení nebo při finančních obtížích. Pomoc při návratu do civilního života je dalším úkolem, který zahrnuje asistenci vojákům odcházejícím z aktivní služby s reintegrací do společnosti, včetně zajištění sociálních dávek, zaměstnání a bydlení. Mezi úkoly však dle autora patří i krizová intervence, podpora při nečekaných událostech, jako jsou úmrtí v rodině, rozvody či vážná zranění vojáků. Význam sociálních pracovníků v armádě potvrzuje studie provedená v rámci NATO, která ukázala, že vojáci s přístupem k sociálním službám lépe zvládají stresové situace a vykazují nižší míru posttraumatických obtíží.

Role psychologů

Dle autorů Smith a Brown (2020) hrají psychologové v armádním prostředí zásadní roli, zejména v oblasti duševního zdraví vojáků. Jejich úkoly zahrnují diagnostiku psychických poruch neboli identifikace úzkostí, depresí, posttraumatické stresové poruchy (PTSD) a dalších duševních obtíží. Poskytování individuální a skupinové terapie,

tento úkol zahrnuje práci s vojáky, kteří čelí psychickým problémům, včetně krizových intervencí. Psychologickou přípravu na bojové nasazení, posilování psychické odolnosti vojáků před nasazením do bojových misí. Jedním z úkolů je i podpora při návratu z mise, pomoc s adaptací na běžný život po dlouhodobém působení v bojových podmínkách. Podle studie publikované v časopise Military Psychology je pravidelná psychologická podpora klíčová pro snížení výskytu PTSD a dalších duševních poruch mezi vojenským personálem.

Role zdravotníků

Vojenské zdravotnictví zahrnuje široké spektrum odborníků, jako jsou lékaři, zdravotní sestry, fyzioterapeuti a další specialisté. Dle Bakera at al. (2019) se jejich práce zaměřuje na akutní zdravotní péči (poskytování první pomoci a ošetření zranění během vojenských operací i v mírových podmínkách), preventivní medicínu (očkování, zdravotní prohlídky a osvěta v oblasti zdravého životního stylu), rehabilitaci po zranění (spolupráce s fyzioterapeuty a ergoterapeuty při návratu vojáků do služby po fyzických zraněních) a zdravotní podpora rodin vojáků (poskytování lékařských služeb pro rodinné příslušníky vojenského personálu). Zdravotníci úzce spolupracují s psychology a sociálními pracovníky na zajištění komplexní péče, zejména v oblasti návratu vojáků z misí. Studie provedená Ministerstvem obrany Spojených států ukázala, že multidisciplinární týmy s propojením zdravotnických, psychologických a sociálních služeb vedou k lepším výsledkům při léčbě vojáků s fyzickými i psychickými následky bojového nasazení. (Baker et al., 2019)

Efektivní spolupráce mezi sociálními pracovníky, psychology a zdravotníky je klíčem k zajištění optimální péče o vojenský personál. Hlavní přínosy, které tyto interdisciplinární spolupráce zahrnují jsou především holistický přístup k péči neboli propojení různých odborností umožňuje komplexní řešení problémů vojáků, dále pak včasná diagnostika a intervence, rychlá identifikace duševních a fyzických obtíží a jejich efektivní řešení, zlepšení kvality života vojáků a jejich rodin, kdy díky propojené podpoře mají vojáci i jejich rodiny přístup k širokému spektru odborné péče, ale patří sem i podpora při reintegraci do civilního života, multidisciplinární týmy pomáhají vojákům s návratem do civilního sektoru po ukončení služby. Například ve vojenských nemocnicích a rehabilitačních centrech po celém světě fungují multidisciplinární týmy složené z lékařů, psychologů a sociálních pracovníků, které poskytují komplexní podporu válečným

veteránům. Tyto týmy zajišťují koordinovanou péči od okamžiku zranění až po úplnou integraci do společnosti. (Stimson, 2023)

1.6.2 Příklady koordinace mezi armádními službami a civilním sektorem

Spolupráce mezi armádními složkami a civilním sektorem hraje klíčovou roli v moderní obraně a bezpečnosti státu. Tato spolupráce umožňuje efektivní využití zdrojů, technologií a odborných znalostí civilních institucí, čímž posiluje jak obranné schopnosti armády, tak i schopnost civilního sektoru reagovat na krizové situace. Koordinace mezi těmito dvěma sektory zahrnuje oblasti, jako jsou vojenská logistika, zdravotní péče, technologický vývoj, humanitární pomoc a integrovaný záchranný systém. (Ministerstvo obrany, 2023)

Spolupráce Armády České republiky s národními gardami USA

Jak uvádí Ministerstvo obrany ČR (2023), tak armáda České republiky již třicet let úzce spolupracuje s národními gardami států Nebraska a Texas. Tato spolupráce zahrnuje pravidelná společná cvičení, výměnu zkušeností v oblasti vojenského výcviku, krizového řízení a strategického plánování. Společné manévry umožňují českým vojákům získávat cenné zkušenosti s moderními vojenskými technologiemi a taktikami NATO. Například během návštěvy českých vojáků v USA v roce 2023 se AČR zúčastnila letecké show "Guardians of Freedom Airshow" v Lincolnu, což posílilo mezinárodní vojenskou spolupráci a interoperabilitu mezi jednotkami.

Integrace převratných technologií prostřednictvím spolupráce s akademickou sférou

Dle Ministerstva obrany ČR (2022) AČR aktivně vyhledává spolupráci s akademickými institucemi a soukromým sektorem s cílem implementovat nové technologie. Především v oblasti kybernetické bezpečnosti, umělé inteligence a autonomních systémů. V roce 2022 se na Českém vysokém učení technickém v Praze konalo setkání akademiků, zástupců vlády, armády a průmyslu, jehož cílem bylo prohloubit spolupráci v oblasti vývoje převratných technologií pro vojenské využití. Tyto technologie zahrnují nové metody šifrování, dronové systémy a pokročilé analytické nástroje využívající strojové učení.

Spolupráce státního podniku LOM PRAHA s AČR a civilním sektorem

Státní podnik LOM PRAHA, který je zřizován Ministerstvem obrany ČR, hraje významnou roli v údržbě a modernizaci vojenské techniky. V posledních letech se podnik zapojil do spolupráce s civilním sektorem, například při přechodu AČR na západní vojenské platformy, včetně vrtulníků H1 a letounů Embraer. Tato spolupráce zahrnuje nejen servisní a modernizační práce, ale i vývoj nových technologií pro letectví a obranu. Díky propojení s civilním sektorem může AČR efektivněji reagovat na technologické výzvy a zvyšovat svoji operační připravenost (CZ Defence, 2023).

Čínská strategie vojensko-civilní fúze

Čína implementuje strategii vojensko-civilní fúze, která spočívá především v integraci moderních technologií vyvíjených civilním sektorem do vojenského průmyslu. Tento přístup umožňuje Čínské lidové osvobozenecké armádě (PLA) rychleji modernizovat své kapacity a konkurovat západním vojenským silám. Čínská vláda podporuje soukromé technologické společnosti v jejich zapojení do vojenského sektoru, například v oblasti umělé inteligence, kvantového výzkumu a biotechnologií. Tento model spolupráce vytváří nové možnosti pro vojenské inovace, ale zároveň představuje výzvu pro mezinárodní bezpečnostní prostředí. (Security Outlines, 2023)

Spolupráce v rámci Integrovaného záchranného systému České republiky

AČR je klíčovým partnerem Integrovaného záchranného systému (IZS) České republiky, který zahrnuje spolupráci s Hasičským záchranným sborem, Zdravotnickou záchrannou službou a Policií ČR. Armáda poskytuje logistickou podporu, specializované jednotky a technické vybavení při krizových situacích, jako jsou povodně, průmyslové havárie nebo pandemie. Například během pandemie COVID-19 armáda pomáhala s distribucí zdravotnického materiálu, testováním obyvatelstva a podporou přetížených nemocnic. Tato koordinace mezi vojenskými a civilními složkami umožňuje efektivnější reakci na mimořádné události a zajišťuje ochranu obyvatelstva. (AMBIS, 2022)

Mezinárodní humanitární mise a vojensko-civilní spolupráce

AČR se podílí na mezinárodních humanitárních operacích, kde spolupracuje s civilními organizacemi, nevládními institucemi a mezinárodními organizacemi, jako jsou OSN, EU

či NATO. Tyto mise zahrnují například poskytování humanitární pomoci v konfliktních oblastech, dále pak výstavbu infrastruktury a podporu zdravotnických programů. Například v rámci mise v Afghánistánu česká armáda spolupracovala s místními komunitami na zajištění přístupu k pitné vodě a výstavbě škol, což přispělo ke stabilizaci regionu a posílení bezpečnosti. (Stimson, 2023)

1.7 Mezinárodní perspektiva

Vojenské organizace po celém světě čelí obdobným výzvám při podpoře svých příslušníků a jejich rodin. Přestože se jednotlivé státy liší v přístupu k sociální práci v armádě, společným cílem je zajistit efektivní podporu, která přispívá k celkové spokojenosti a operační připravenosti vojenského personálu. V rámci mezinárodního srovnání je patrné, že některé země mají dlouholeté zkušenosti s poskytováním široké škály služeb zaměřených na psychickou pohodu, ekonomickou stabilitu, vzdělávání a reintegraci vojáků do civilního života. Tato kapitola se zaměřuje na inspiraci ze zahraničních armád, konkrétně Spojených států amerických a Velké Británie, a dále analyzuje přístupy k podpoře vojenského personálu a jejich rodin v dalších zemích.

1.7.1 Inspirace ze zahraničních armád (např. USA, Velká Británie)

Spojené státy americké

Spojené státy americké mají jedny z nejkomplexnějších programů na podporu vojenského personálu a jejich rodin. Tyto programy zahrnují sociální, psychologickou, zdravotní a finanční podporu a jsou financovány z federálních zdrojů. Jedním z klíčových programů je Military OneSource, který poskytuje nepřetržitou podporu vojenskému personálu a jejich rodinám. Tento program zahrnuje služby jako je finanční poradenství (pomoc při správě rodinného rozpočtu, řešení dluhů a plánování budoucnosti), rodinné poradenství (podpora pro partnery a děti vojenského personálu, včetně vzdělávacích programů), psychologická podpora (anonymní krizová linka dostupná 24/7) a pomoc při relokaci a návratu do civilního života – poradenství při hledání zaměstnání a bydlení po ukončení služby). (Department of Defense, 2022)

Dalším významným programem je Family Readiness Groups (FRGs), který funguje jako síť podpory pro rodiny vojáků během jejich nasazení. Tento program organizuje

informační setkání, sociální akce a krizovou intervenci, čímž přispívá ke snížení stresu a nejistoty u rodinných příslušníků.

Velká Británie

Ve Velké Británii je podpora vojenských rodin založena na spolupráci mezi státními institucemi a nevládními organizacemi. Army Families Federation (AFF) je jednou z klíčových organizací, která zastupuje zájmy vojenských rodin, poskytuje právní, finanční a sociální poradenství, pomáhá s otázkami bydlení, vzdělávání a zaměstnanosti. Britská armáda také provozuje systém Unit Welfare Officers (UWOs), kde speciálně vyškolení důstojníci poskytují přímou podporu vojákům a jejich rodinám. Tito důstojníci pomáhají řešit finanční problémy, rodinné konflikty a psychologické obtíže spojené s vojenskou službou. (Ministry of Defence UK, 2023)

1.7.2 Jak je řešena podpora vojáků a jejich rodin v jiných státech

Kanada

Kanadská armáda provozuje Military Family Services (MFS), který se zaměřuje na poskytování bezplatného psychologického a právního poradenství, podporu pro děti vojenských rodin prostřednictvím školských a komunitních programů, finanční asistenci rodinám v krizových situacích. Kanada rovněž provozuje síť Military Family Resource Centres (MFRCs), která slouží jako komunitní centra, kde mohou vojenské rodiny získat informace, podporu a zapojit se do komunitních aktivit. (Canadian Forces Morale and Welfare Services, 2023)

Austrálie

Austrálie poskytuje podporu vojenským rodinám prostřednictvím Defence Community Organisation (DCO), která nabízí vzdělávací granty pro děti vojáků, finanční poradenství a pomoc při přemístění rodiny do jiných lokalit, přístup ke krizovým linkám a psychologickým službám. DCO také spolupracuje s charitativními organizacemi, které poskytují humanitární pomoc vojenským rodinám v nouzi. (Australian Department of Defence, 2023)

Německo

Bundeswehr zřídil Servicestellen für Familienangelegenheiten, což jsou servisní střediska, která nabízejí například poradenství v oblasti vzdělávání a školní docházky dětí, pomoc při hledání zaměstnání pro partnery vojáků, psychologickou podporu a krizovou intervenci. Německá armáda zároveň spolupracuje s neziskovými organizacemi, které poskytují dodatečnou sociální podporu pro vojenské rodiny. (Bundeswehr, 2023)

1.8 Budoucnost sociální práce v Armádě České republiky a nové výzvy

Jak uvádí agentura personalistiky AČR (2024) sociální práce v Armádě České republiky prochází dynamickým vývojem, který reflektuje měnící se potřeby vojenského personálu a jejich rodin. V souvislosti s modernizací armádních struktur a změnami v bezpečnostním prostředí se sociální práce musí adaptovat na nové výzvy. Mezi klíčové faktory ovlivňující budoucnost sociální práce v armádě patří digitalizace, demografické změny, nové typy konfliktů, potřeba efektivní reintegrace vojáků do civilního života a nábor mladé generace.

1.8.1 Digitalizace a využití technologií

Dle Vojenských rozhledů (2023) se s rozvojem informačních technologií otevírají nové možnosti pro poskytování sociálních služeb v armádě. Digitalizace přináší nejen efektivnější komunikaci mezi vojenským personálem a sociálními pracovníky, ale také nové nástroje pro vzdělávání, poradenství a krizovou intervenci.

Online poradenství a mobilní aplikace

Jedním z nejvýznamnějších trendů v sociální práci v armádním prostředí je zavádění online poradenství a mobilních aplikací, které umožňují rychlý přístup k odborné pomoci. Tyto platformy mohou zahrnovat virtuální poradenská centra s nepřetržitou dostupností psychologické a sociální podpory nebo aplikace pro krizovou intervenci, které pomáhají vojákům zvládat akutní stres a emoční vypětí či digitální vzdělávací platformy nabízející kurzy a školení zaměřená na prevenci duševních onemocnění a sociální adaptaci. V USA a Velké Británii jsou již takové aplikace v provozu a umožňují vojákům získat okamžitou

psychologickou a právní podporu bez nutnosti osobní návštěvy odborníka. (Military OneSource, 2022)

Kybernetická bezpečnost a ochrana dat

S rostoucím využíváním digitálních technologií se zároveň zvyšují nároky na ochranu osobních údajů a citlivých informací vojenského personálu. Armádní sociální pracovníci musí být vyškoleni v otázkách kybernetické bezpečnosti, aby mohli efektivně pracovat s novými technologiemi a zároveň zajistili ochranu důvěrných údajů. (Vojenské rozhledy, 2023)

1.8.2 Demografické změny a diverzita

Demografické složení armády se postupně mění, což přináší nové výzvy pro sociální práci. Roste počet žen ve službě, příslušníků různých etnických menšin. Tyto skupiny mají specifické potřeby, na které musí být sociální pracovníci připraveni reagovat.

Rovnost pohlaví a integrace žen v armádě

Zvyšující se počet žen v AČR vyžaduje přizpůsobení některých aspektů vojenské služby. Je důležitě, aby se kladl důraz na podporu kariérního růstu žen, včetně rovného přístupu k povýšení a odbornému vzdělávání, opatření pro lepší slaďování vojenské služby a rodinného života, například flexibilnější pracovní podmínky či boj proti obtěžování a diskriminaci, včetně vytvoření specializovaných programů pro podporu obětí nevhodného chování. (Kubešová, 2020)

1.8.3 Nové typy konfliktů a jejich dopady

Moderní bezpečnostní prostředí se neustále mění a armády po celém světě se musí adaptovat na nové typy hrozeb. Tyto změny mají dopad i na práci sociálních pracovníků v armádním prostředí.

Psychosociální dopady hybridních hrozeb

Hybridní války a kybernetické útoky mohou vyvolávat zvýšený stres mezi vojáky, kteří se musejí adaptovat na nové formy neviditelných hrozeb. Sociální pracovníci budou

muset rozvíjet nové strategie na podporu psychické odolnosti vojenského personálu a efektivně řešit důsledky psychologických operací nepřítele. (Laštovková a Brnula, 2017)

Posttraumatická stresová porucha a duševní zdraví vojáků

PTSD zůstává jedním z nejzávažnějších problémů mezi veterány i aktivními vojáky. Do budoucna bude nutné, aby se posílily kapacity pro psychologickou podporu a krizovou intervenci, zavedení preventivních programů, které budou zaměřené na psychickou odolnost a rozvíjet mezioborovou spolupráci mezi sociálními pracovníky, psychology a zdravotníky. (Military Psychology Journal, 2023)

1.9 Změny v legislativě a financování sociálních služeb v Armádě České republiky

Sociální služby v Armádě České republiky (AČR) představují klíčový prvek podpory vojenského personálu a jejich rodin, a to jak během aktivní služby, tak po jejím ukončení. V posledních letech dochází k významným změnám v oblasti legislativy a financování sociálních služeb, které mají přímý dopad na jejich dostupnost, kvalitu a efektivitu.

1.9.1 Legislativní rámec sociálních služeb v AČR

Hlavní legislativní úpravy

Sociální služby v České republice jsou obecně upraveny zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Tento zákon stanovuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci a definuje různé druhy sociálních služeb, které mohou zahrnovat poradenství, krizovou intervenci, pečovatelské služby a další. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023)

Specificky pro příslušníky ozbrojených sil platí zákon č. 33/1957 Sb., o sociálním zaopatření příslušníků ozbrojených sil, který upravuje důchodové zaopatření, sociální péči a další benefity poskytované vojenskému personálu a jejich rodinám. Tato legislativa je klíčová pro zajištění dlouhodobé sociální stability bývalých vojáků po odchodu do civilního sektoru.

Nedávné legislativní změny a jejich dopady

V roce 2025 byla přijata novela zákona o vojácích z povolání, která měla za cíl zvýšení náborového příspěvku pro nové rekruty, zjednodušení administrativního procesu při přijímání nových vojáků a rozšíření benefitního systému pro vojenský personál, včetně lepšího dojíždění a přístupu k sociálním službám. Cílem těchto opatření bylo nejen zlepšit podmínky pro stávající vojenský personál, ale také motivovat nové uchazeče ke vstupu do armády a minimalizovat fluktuaci zaměstnanců. (Ministerstvo obrany ČR, 2025)

1.9.2 Financování sociálních služeb v AČR

Struktura financování sociálních služeb

Jak uvádí zákon č. 108/2006 Sb., systém financování sociálních služeb v České republice je vícezdrojový a zahrnuje státní dotace poskytované Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV), úhrady klientů využívajících služby, příspěvky na péči, které jsou vypláceny z veřejných zdrojů, podporu krajských a obecních rozpočtů, příspěvky ze zdravotního pojištění. Tento systém se vztahuje i na sociální služby poskytované v rámci AČR, přičemž hlavními financujícími subjekty jsou Ministerstvo obrany ČR a Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Výzvy spojené s financováním

Navzdory existenci stabilních zdrojů financování sociálních služeb v armádě čelí tento systém několika výzvám jako je nerovnoměrné financování mezi státními a nestátními poskytovateli služeb, což vede k rozdílům v kvalitě poskytované péče, dále závislost na vícezdrojovém financování, což zvyšuje administrativní zátěž poskytovatelů služeb či nestabilita financování v důsledku politických rozhodnutí, která mohou ovlivnit objem alokovaných finančních prostředků. Neziskové organizace působící v oblasti sociálních služeb pro vojenský personál proto požadují zavedení stabilnějšího a spravedlivějšího systému financování, který by eliminoval nejistoty v poskytování služeb (Armáda spásy, 2023).

1.9.3 Aktuální výzvy a perspektivy

Jak uvádí Ministerstvo obrany (2024), systém sociálních služeb v armádě čelí několika výzvám, kdy je potřeba zvýšení financování sociálních služeb, aby byly udržitelné a

kvalitní nebo nastává situace nedostatku personálu v oblasti sociální práce v armádě, který je způsoben nízkou atraktivitou této profese a nedostatečné propojení mezi státními a neziskovými poskytovateli služeb, což vede k omezené dostupnosti sociální péče. Dle ministerstva je do budoucna důležité se zaměřit na reformu legislativního rámce, která by reflektovala moderní požadavky na sociální služby v ozbrojených silách, vytvoření jednotného a spravedlivého systému financování, který by zajistil rovné podmínky pro všechny poskytovatele služeb a zvýšení mezinárodní spolupráce a sdílení dobré praxe v oblasti sociálních služeb pro vojenský personál.

2 Cíl práce

2.1 Cíl práce

Popsat využití sociální práce v armádě České republiky s důrazem na poskytování podpory vojenskému personálu a jejich rodinám.

2.2 Dílčí cíle

Popsat aktuální stav sociální práce v armádě České republiky.

Identifikovat hlavní výzvy a potřeby vojenského personálu a jejich rodin.

Analyzovat roli a postavení sociálních pracovníků v rámci vojenského prostředí.

2.3 Výzkumné otázky

1. Jaká je struktura a organizace sociální práce v armádě České republiky a jaké jsou hlavní mechanismy pro poskytování podpory vojenskému personálu a jejich rodinám?

2. Jaké jsou hlavní výzvy a potřeby vojenského personálu a jejich rodin, na které reaguje sociální práce v rámci armády České republiky?

3. Jaké jsou hlavní metody a přístupy sociální práce používané k poskytování podpory vojenskému personálu a jejich rodinám v armádě České republiky?

4. Jaké jsou úspěchy a omezení sociální práce v armádě České republiky při poskytování podpory vojenskému personálu a jejich rodinám a jak lze tyto služby zlepšit?

3 Metodika

3.1 Použité metody a techniky výzkumu

Pro tuto diplomovou práci jsem zvolila kvalitativní analýzu dat, která umožňuje detailní prozkoumání zkušeností, postojů a individuálních významů, jež by nebylo možné zachytit pomocí kvantitativních metod. Kvalitativní výzkum je vhodný zejména tehdy, je-li cílem porozumění specifickému fenoménu v jeho přirozeném kontextu. Metodou výzkumu a získávání dat bylo dotazování a technikou polostrukturovaný rozhovor. Rozhovory byly vedeny se sociálními pracovníky z AČR a byly vedeny na základě předem připravených otázek, které byly tematicky zaměřeny na dané oblasti. Připravené otázky k rozhovorům jsou uvedeny v příloze č. 1.

3.2 Výběr a charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor byl vytvořen cíleným (účelovým) výběrem, který je běžnou a doporučovanou metodou v kvalitativním výzkumu. Účelem tohoto výběru bylo získat takové komunikační partnery, kteří mají praktickou zkušenost se sociální prací v kontextu AČR, případně se pohybují v oblastech, které se sociální prací v armádním prostředí úzce souvisejí (například oblast psychologické nebo poradenské péče, personální práce, práce s veterány nebo rodinná podpora vojáků). Do výzkumného souboru byli zařazeni sociální pracovníci, osoby vykonávající odbornou profesi v rámci armádních struktur.

Komunikační partneři byli osloveni na základě odborných kontaktů, doporučení a veřejně dostupných údajů o organizacích a institucích, které se věnují psychosociální péči v rámci bezpečnostních složek nebo spolupracují s Armádou ČR.

Celkový počet komunikačních partnerů byl 4, přičemž rozhovory byly vedeny individuálně. Všichni účastníci byli předem seznámeni s účelem výzkumu a poskytli informovaný souhlas s účastí na výzkumu a se záznamem rozhovoru. Anonymita a důvěrnost informací byly zajištěny v souladu s etickými zásadami tohoto výzkumu.

Níže je uvedena základní charakteristika výzkumného souboru. Viz tabulka 1.

Tabulka 1: Charakteristika výzkumného souboru

Komunikační partneři	Pohlaví	Věk	Vzdělání	Doba ve funkci
KP1	Žena	49	Mgr.	7 let
KP2	Žena	45	Mgr.	5 let
KP3	Muž	52	Mgr.	8 let
KP4	Žena	37	Mgr.	3 roky

Zdroj: Vlastní výzkum, 2025

Všichni komunikační partneři dosáhli vysokoškolského vzdělání v oboru sociální práce a svou profesní dráhu spojili s Armádou České republiky. Délka jejich praxe se liší od tří do osmi let, což přináší do výzkumu různorodé pohledy na vývoj a změny v oblasti sociální práce v armádním prostředí.

3.3 Realizace výzkumu

Výzkum byl uskutečněn v průběhu března 2024 formou osobních setkání s jednotlivými komunikačními partnery. Cílem těchto setkání bylo získat hlubší vhled do zkušeností a názorů odborníků, kteří se ve své profesní praxi setkávají se sociální prací v prostředí Armády České republiky, případně působí v oblastech, které s touto problematikou úzce souvisejí. Na úvod byli všichni komunikační partneři seznámeni s tématem diplomové práce a účelem jejich zapojení do výzkumu. Byli zároveň ujištěni o zachování jejich anonymity a o tom, že veškeré získané informace budou využity výhradně pro účely zpracování diplomové práce. Každý z komunikačních partnerů poskytl informovaný souhlas se svou účastí ve výzkumu a se záznamem rozhovoru. Rozhovory probíhaly v klidném prostředí dle preferencí jednotlivých komunikačních partnerů, což umožnilo vytvoření důvěryhodné a otevřené atmosféry. Většina setkání se odehrála v prostorách pracovišť komunikačních partnerů, případně na neutrálních místech vhodných pro rozhovor. Délka rozhovorů se pohybovala přibližně mezi 30 až 60 minutami, v závislosti

na ochotě komunikačních partnerů sdílet své zkušenosti a na rozsahu jejich působnosti v dané oblasti. Všechny rozhovory byly zaznamenány na diktafon a následně doslovně přepsány do programu Microsoft Word, aby bylo možné provést systematickou analýzu získaných dat. Celkový průběh sběru dat probíhal plynule a bez zásadních komplikací. Komunikační partneři projevili vstřícnost a zájem o téma výzkumu, což přispělo ke kvalitě a hloubce získaných dat.

3.4 Zpracování sběru dat

Po dokončení sběru dat byly všechny rozhovory přepsány do textové podoby formou doslovné transkripce. Následně byly tyto přepisy analyzovány prostřednictvím tematické analýzy, jejímž cílem bylo identifikovat významové vzorce, opakující se témata a klíčové oblasti související s výzkumnými otázkami a cíli diplomové práce.

Tematická analýza byla realizována podle doporučených kroků pro kvalitativní zpracování dat, nejprve došlo k opakovanému čtení transkriptů za účelem důvěrného seznámení s daty. Poté byla prováděna ruční identifikace významových jednotek a počátečních kódů, které zachycovaly relevantní obsahy výpovědí. Tyto kódy byly následně seskupovány a spojovány do širších témat, jež představují sdílené zkušenosti, názory či postoje účastníků rozhovorů.

Výsledná témata vznikala induktivně, tedy na základě samotných dat, nikoliv předem stanovených kategorií. Vzhledem k menšímu počtu rozhovorů byla analýza prováděna ručně, což přispělo k hlubšímu porozumění výpovědím a kontextu, ve kterém byly jednotlivé informace sdíleny. Proces byl zároveň iterativní, jednotlivé kroky analýzy se vzájemně prolínaly a v průběhu práce docházelo k jemnému zpřesňování tematických celků.

Z důvodu ochrany anonymity byli komunikační partneři označeni zkratkou KP a čísly 1 až 4. Výsledná témata, která z analýzy vyplynula, jsou prezentována ve výsledkové části této práce a doplněna autentickými citacemi z rozhovorů. Současně byla pro ilustraci hlavních výstupů vytvořena grafická schémata v programu Canva.

3.5 Etika výzkumu

V souladu s etickými zásadami kvalitativního výzkumu byla při realizaci této studie věnována zvláštní pozornost ochraně práv a důstojnosti všech zúčastněných komunikačních partnerů. Etické aspekty byly zohledňovány ve všech fázích výzkumného procesu, od výběru účastníků, přes sběr dat až po jejich zpracování a interpretaci.

Před zahájením rozhovoru byli všichni komunikační partneři informováni o povaze a cíli výzkumu, o způsobu zacházení s daty a o tom, že jejich účast je zcela dobrovolná. Získání informovaného souhlasu bylo nezbytným předpokladem pro zařazení komunikačního partnera do výzkumu. Komunikační partneři byli rovněž ujištěni, že se mohou kdykoli rozhodnout výzkumu nezúčastnit nebo jej v jeho průběhu ukončit bez udání důvodu.

Zásada anonymity byla důsledně dodržena. Veškeré osobní údaje byly anonymizovány a ve výzkumné zprávě nejsou uvedena žádná jména ani konkrétní identifikační znaky komunikačních partnerů či organizací, které by mohly vést k jejich odhalení. Kódy komunikačních partnerů (např. KP1, KP2…) byly použity výhradně pro účely analýzy a interpretace dat.

Získané informace byly použity výhradně pro účely této diplomové práce a nebyly nijak dále šířeny. Všechny nahrávky a přepisy rozhovorů byly uchovávány v zabezpečeném úložišti a po ukončení výzkumného šetření budou v souladu s etickými standardy odstraněny. Jak je již výše zmiňováno, audionahrávky byly po přepsání do programu Microsoft Word smazány.

Při práci s daty byl dodržen princip respektu, důvěry a neutrality, který je klíčový zejména v oblastech, jež mohou obsahovat citlivá nebo osobně zabarvená témata, jako je například zkušenost s armádním prostředím, psychická zátěž či rodinné vztahy.

Tímto způsobem bylo zajištěno, že výzkum probíhal v souladu s etickými normami a pravidly odpovědného výzkumného jednání.

4 Výsledky

V této kapitole jsou znázorněna data získaná kvalitativním výzkumem, který probíhal prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se čtyřmi komunikačními partnery (označeni KP1–KP4), působícími jako sociální pracovníci v Armádě České republiky. Výsledky byly analyzovány pomocí tematické analýzy, která umožnila identifikovat opakující se vzorce, významové okruhy a hlubší souvislosti v jednotlivých výpovědích.

Analýzou rozhovorů byla identifikována témata, která se týkají jak samotného výkonu sociální práce v armádním prostředí, tak i organizačních struktur, výzev, potřeb cílových skupin, používaných metod a v neposlední řadě i reflexe samotných sociálních pracovníků. Tato témata nevznikla na základě předem stanoveného schématu, ale byla induktivně vyvozena z výpovědí účastníků na základě jejich četnosti, významu a kontextu.

Získané výsledky ukazují, že sociální práce v prostředí armády má svá specifika, která jsou úzce spjata s vojenským systémem, hierarchií a nároky kladenými na vojenský personál i jejich rodiny. Sociální pracovníci v AČR se potýkají s řadou výzev, ale zároveň disponují rozvinutými strategiemi, jak na tyto výzvy reagovat.

Jednotlivá témata identifikovaná v rámci analýzy jsou v této kapitole prezentována samostatně, doplněna přímými citacemi komunikačních partnerů, které ilustrují významová jádra jejich výpovědí a přibližují osobní perspektivy a zkušenosti z terénu.

4.1 Obecné charakteristiky sociálních pracovníků v AČR

Na základě rozhovorů s komunikačními partnery (KP1–KP4) byly v této části identifikovány následující tematické okruhy, které se zabývají

Téma 1: Hlavní profesní role

Role sociálních pracovníků v AČR se profilují zejména v oblastech poradenství, krizové intervence a podpory adaptace na civilní život. Mimo jiné řeší sociální pracovníci AČR také osobní, sociální a profesní problémy, jak uvedl KP1 *„Zaměřuji se na podporu vojenského personálu a jejich rodin při řešení osobních, sociálních a profesních problémů.“* Zaměření jednotlivých pracovníků odpovídá jejich konkrétním pozicím, a to především od práce s rodinami po podporu veteránů a vojáků po misích. *„Pomáhám vojákům po návratu ze zahraničních misí a veteránům s adaptací na civilní život.“* (KP3). Adaptace se netýká jen vojáků po misi, ale týká se to i vojáků, kteří ukončili právě tuto službu v armádě. Toto tvrzení potvrdil i KP4 *„Poskytuji poradenství rodinám vojenského personálu a vojákům pomáhám s přechodem do civilního života. Poskytuji jim sociální poradenství, pomáhám s adaptací na změny spojené s vojenskou službou a propojuji je s dalšími institucemi, které mohou nabídnout podporu.“*, dále však dodává, že přechod do civilu není pro mnohé vojáky jednoduchý, jelikož jsou několik let zvyklí na nějaký stereotyp, potřebují pomoc například s hledáním práce nebo napsáním životopisu a začít fungovat mimo vojenské prostředí. Během misí či dlouhodobého vojenského výcviku může odloučení rodin a vojenského personálu způsobit několik problémů, sociální pracovníci se snaží být nápomocní i v tomto směru a během rozhovoru KP2 odpověděl *„Pomáhám řešit finanční, rodinné a psychické problémy, které mohou ovlivnit jejich službu.“*.

Téma 2: Klíčové pracovní úkoly

Sociální pracovníci realizují individuální i skupinové poradenství, věnují se krizovým intervencím a spolupráci s dalšími odborníky. Spolupráce s dalšími odborníky, institucemi či organizacemi je podrobněji popsána v kapitole 4.2 Struktura a organizace sociální práce v AČR téma č. 4. V popředí stojí přímý kontakt s klientem, vojákem nebo jeho rodinou. Úkolem sociálního pracovníka v AČR a zaměření se na individuální a skupinovou práci s vojenským personálem a jejich rodinami, KP1 uvedl *„Poskytuji individuální poradenství vojákům a jejich rodinám, řeším krizové situace.“* Hlavními

úkoly KP2 je poskytování individuální práce a konzultace, ale jako úkol považuje i pomoc vojákům při adaptaci na civilní život, což jiní komunikační partneři uvedli jako profesní roli, jak je uvedeno v tématu č.1 a jak uvedl během rozhovoru *„Mým hlavním úkolem je poskytování individuálních konzultací, pomoc při adaptaci vojáků na civilní život a koordinace podpůrných služeb.“* Jako hlavní úkoly uvedl KP3 individuální a skupinovou práci, mezi kterou zahrnul i poradenství ohledně zaměstnání, řešení problémů s bydlením či finančními potížemi *„Pracuji individuálně i skupinově, řeším zaměstnání, bydlení a finanční potíže.“,* podobně také KP4 označil za klíčové aktivity řešení problémů, které jsou spojeny s odloučením a návratem vojáků. Uvedl, že tato témata jsou velmi citlivá a vyžadují komplexní přístup: *„Návrat do rodiny bývá náročný. Pomáhám s adaptací, řeším vztahové potíže, někdy i psychické obtíže, které návrat vyvolá.“* Podle KP4 je důležité pracovat nejen s vojákem, ale i s jeho rodinou, protože dlouhodobé odloučení může narušit vzájemnou důvěru a komunikaci. Za efektivní považuje jak individuální konzultace, tak zprostředkování odborné pomoci ve spolupráci s psychologem či dalšími specialisty.

Tyto témata jsou znázorněna níže viz. schéma č. 1.

Schéma č. 1 – Obecné charakteristiky

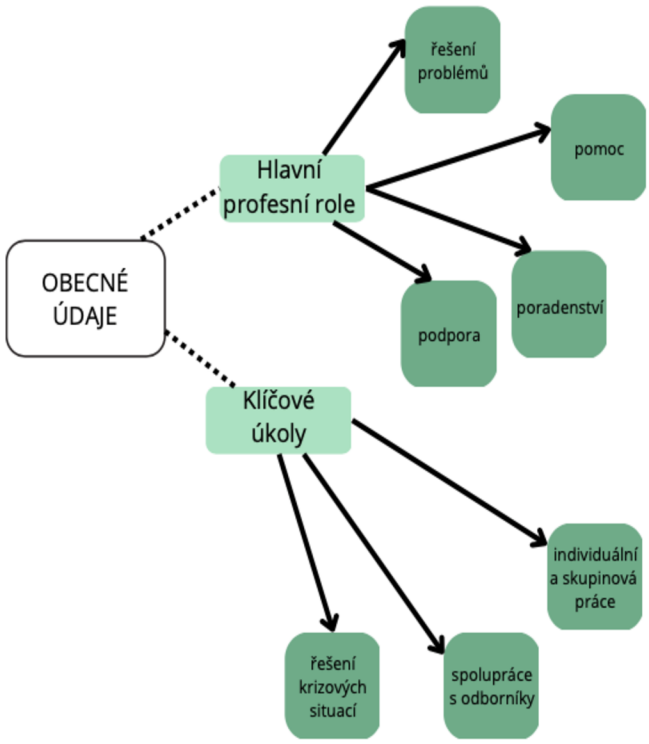

Zdroj: Vlastní výzkum, zpracováno v programu Canva, 2025

4.2 Struktura a organizace sociální práce v AČR

Jak je organizována sociální práce v AČR je shrnuto v této části, kde je také popsáno, jaké jsou hlavní mechanismy pro poskytování sociální podpory vojenskému personálu a jejich rodinám, jaké instituce se také podílejí na poskytování sociálních služeb a zda sociální pracovníci spolupracují i s jinými organizacemi či institucemi.

Téma 3: Mnohovrstevná struktura sociální práce v armádě

Všichni komunikační partneři popsali systém sociální práce v Armádě České republiky jako víceúrovňový a provázaný celek, který zahrnuje jak centrální instituce, tak jednotlivé vojenské útvary. Tento model podle nich umožňuje pružnější a cílenější reakci na specifické potřeby vojenského personálu a jejich rodin. KP1 uvedl, že *„Sociální práce v armádě spadá pod Ministerstvo obrany a je součástí širšího systému péče o vojenský personál. Sociální pracovníci působí na různých úrovních, od jednotlivých vojenských útvarů po centrální instituce, kde se řeší systémová opatření.“*, čímž poukázal na šíři organizační struktury sociální práce v armádě. Na tuto myšlenku navázal i KP2, který

zdůraznil existenci specializovaných pracovníků s různým zaměřením, a to *„Existují specializovaní pracovníci na různých úrovních, od velitelství až po jednotlivé útvary.“* KP3 pak konkretizoval, že *„někteří sociální pracovníci jsou přímo na útvarech, jiní se specializují na určité skupiny, jako například veterány nebo zraněné vojáky“*, čímž poukázal na odbornou diferenciaci sociálních pracovníků podle cílových skupin. KP4 tuto skutečnost potvrdil a doplnil, že *„působíme i ve specializovaných centrech, kde se zaměřujeme na konkrétní skupiny, například rodiny, veterány či zraněné vojáky“*, což opět ukazuje na vysokou míru profesionalizace a adaptace sociální práce na různé potřeby v rámci armádního prostředí.

Téma 4: Mechanismy poskytování sociální podpory

Z rozhovorů s komunikačními partnery vyplynulo, že sociální podpora poskytovaná v rámci Armády České republiky je mnohovrstevnatá a vysoce individualizovaná. Komunikační partneři popsali široké spektrum podpůrných mechanismů pro poskytování sociální podpory vojenského personálu a jejich rodinám v různých životních situacích, ať už jde o období služby, návrat z mise, řešení osobních krizí nebo adaptaci na nové životní podmínky. Jedním z nejčastěji zmiňovaných způsobů mechanismů bylo individuální poradenství, které slouží k řešení specifických problémů vojáků v důvěrném prostředí. KP1 v této souvislosti uvedl, že *„mezi hlavní mechanismy patří osobní poradenství, skupinová setkání, krizová intervence a právní pomoc, ale také spolupráce s psychologickými službami“*. Tato výpověď ilustruje komplexní charakter poskytované pomoci, která přesahuje rámec běžného sociálního poradenství a zahrnuje i mezioborovou spolupráci a zajištění základní ekonomické stability klienta.

Podobně KP2 popsal svou praxi jako kombinaci několika podpůrných forem: *„zahrnují poradenství, finanční pomoc, právní podporu a krizovou intervenci“*. Finanční pomoc se v jeho praxi nejčastěji uplatňuje v situacích, kdy se voják nebo jeho rodina ocitnou v nepředvídané životní krizi, například kvůli úrazu, ztrátě zaměstnání partnera nebo nečekaným výdajům. Právní podpora je pak využívána zejména při řešení dluhových problémů, rozvodových řízení nebo složitých správních záležitostí, které se vojákům nedaří samostatně řešit. KP3 navíc upozornil na důležitost podpory při změnách v profesní dráze, konkrétně při návratu do civilního zaměstnání či hledání nové pracovní dráhy po ukončení služby: *„mechanismy zahrnují také pomoc s rekvalifikací a právní podporu“*. Tato pomoc může mít formu zprostředkování kontaktu na příslušné instituce,

asistenci při vyplňování žádostí nebo orientaci v pracovněprávní legislativě. Specifické aspekty praktické podpory zmínil KP4, který zdůraznil význam péče při změnách životních podmínek, například při relokaci vojáků nebo jejich rodin: *„podpora zahrnuje i změnu bydlení či zaměstnání a propojení s dalšími odborníky“*. Dle jeho výpovědi sociální pracovník často slouží jako „most“ mezi armádním systémem a civilními institucemi, například při hledání nového bydlení, přístupu k městským sociálním službám nebo odborné psychologické pomoci mimo struktury armády.

Téma 5: Institucionální zapojení do sociálních služeb

Z výpovědí všech komunikačních partnerů vyplývá, že poskytování sociálních služeb v rámci Armády České republiky není výhradně interní záležitostí. Naopak, jedním z klíčových rysů tohoto systému je propojení s institucemi mimo rámec armády, které přispívají ke komplexnosti, dostupnosti a odbornosti poskytované pomoci. Respondenti poukazovali na širokou síť subjektů, které se také podílejí na poskytování sociálních služeb v armádě, zahrnující nejen státní instituce, ale i specializované neziskové organizace. KP1 uvedl: *„Kromě nás sociálních pracovníků v armádě se na poskytování podílí i Ministerstvo obrany, Vojenský fond solidarity, vojenský nemocnice, odbor péče o válečné veterány a neziskové organizace zaměřené na podporu vojáků.“*. Tento výčet ukazuje, že systém sociální práce v AČR je navázán jak na centrální administrativní struktury (např. Ministerstvo obrany), tak na konkrétní podpůrné instituce s humanitárním nebo zdravotnickým zaměřením. Vojenské nemocnice zde nehrají jen roli zdravotnických zařízení, ale často zajišťují i mezioborovou spolupráci s psychologickými a sociálními službami. Podobně KP2 zdůraznil, že *„součástí jsou i vojenské nemocnice a neziskové organizace zaměřené na pomoc vojákům“*. Tento komunikační partner vnímal propojení s těmito institucemi jako základní předpoklad pro efektivní podporu, zvláště v případech vážnějších psychických nebo zdravotních obtíží, které přesahují kompetence sociálního pracovníka. KP3 se zaměřil na konkrétní neziskové organizace a zmínil, že *„spolupracujeme i s organizacemi jako Post Bellum nebo Vojenský spolek rehabilitovaných“*. Tyto instituce poskytují jak přímou pomoc (např. rehabilitaci, psychologickou či právní podporu), tak přispívají k uchovávání historické paměti, čímž posilují identitu a sebeúctu veteránů a dalších příslušníků armády, sdružují bývalé vojáky z povolání, ale také pracovníky vojenské správy. KP4 zdůraznil roli neziskových organizací jako důležitého partnera v oblasti práce s rodinami vojáků: *„Institucí, které se*

podílejí na poskytování sociálních služeb je několik, začal bych se specializovanými neziskovkami, které poskytují pomoc rodinám i jednotlivcům, či odbory péče o válečné veterány.“ Tato výpověď poukazuje na důležitost rodinného zázemí jako součásti psychosociální stability vojenského personálu a na snahu armádního systému pracovat i s širším sociálním kontextem života vojáků. Ze všech výpovědí je zřejmé, že sociální práce v AČR je zakotvena nejen v armádní struktuře, ale je výrazně propojena s externími odbornými zdroji. Toto institucionální zapojení zajišťuje dostupnost specializovaných služeb, zvyšuje efektivitu pomoci a umožňuje řešit i komplexní životní situace, které vyžadují mezioborový přístup.

Téma 6: Spolupráce s organizacemi a institucemi

Jedním z výrazných rysů sociální práce v Armádě České republiky, jak jej popsali komunikační partneři, je aktivní a systematická spolupráce s externími organizacemi a institucemi napříč různými sektory. Tato meziresortní a mezisektorová kooperace je podle komunikačních partnerů nezbytná pro zajištění komplexní podpory vojákům a jejich rodinám, zejména v situacích, které přesahují rámec působnosti armádních služeb. KP1 v této souvislosti uvedl: *„Ano, spolupracujeme například s Charitou ČR, Člověkem v tísni, sociálními odbory měst a krajů, a s organizacemi zaměřenými na pomoc veteránům.“*, čímž poukázal na důležitost propojení s neziskovým sektorem a veřejnou správou, zejména při řešení krizových a sociálně znevýhodňujících situací. Neziskové organizace přinášejí do systému armádní péče flexibilitu, terénní zkušenost a schopnost reagovat na specifické potřeby cílových skupin. Dále KP2 zdůraznil existenci kontaktů na odborná pracoviště, když uvedl: *„máme kontakty na krizová centra a organizace pomáhající veteránům“*. Tyto instituce často doplňují armádní služby v oblasti duševního zdraví, dlouhodobé péče a sociální integrace po ukončení služby. Práce s veterány je zde vnímána jako specifická oblast, která vyžaduje specializované znalosti a kontinuální péči. KP3 popsal svou roli jako prostředníka mezi vojenským a civilním prostředím: *„velmi často propojuji vojáky s úřady práce, centry krizové intervence a psychologickou podporou“*. Z výpovědi vyplývá, že sociální pracovník často funguje jako koordinátor služeb a průvodce systémem, který pomáhá vojákům orientovat se v nabídce podpory mimo armádu. Schopnost navazovat kontakty a spolupracovat s dalšími institucemi je v této souvislosti klíčová pro efektivní řešení problémů, jako jsou nezaměstnanost, psychická zátěž nebo životní krize. Podobně KP4 uvedl, že *„pracujeme i s rodinnými*

poradnami a dalšími sociálními institucemi v regionech". Z jeho výpovědi vyplývá, že spolupráce s místními službami umožňuje poskytovat cílenou podporu v regionálním kontextu a reagovat na individuální potřeby vojenského personálu i jejich rodin, které se mohou výrazně lišit v závislosti na místě bydliště či konkrétní situaci. Ze všech rozhovorů vyplývá, že vnější spolupráce s jinými organizacemi a institucemi je nedílnou součástí výkonu sociální práce v AČR, a to nejen na formální úrovni, ale zejména v každodenní praxi. Právě díky navázaným kontaktům a zkušenostem se síťováním služeb mohou sociální pracovníci efektivně řešit široké spektrum problémů a posilovat stabilitu vojenského personálu i jeho sociálního zázemí.

Tyto témata jsou znázorněna níže viz. schéma č. 2.

Schéma č. 2 – Struktura organizace

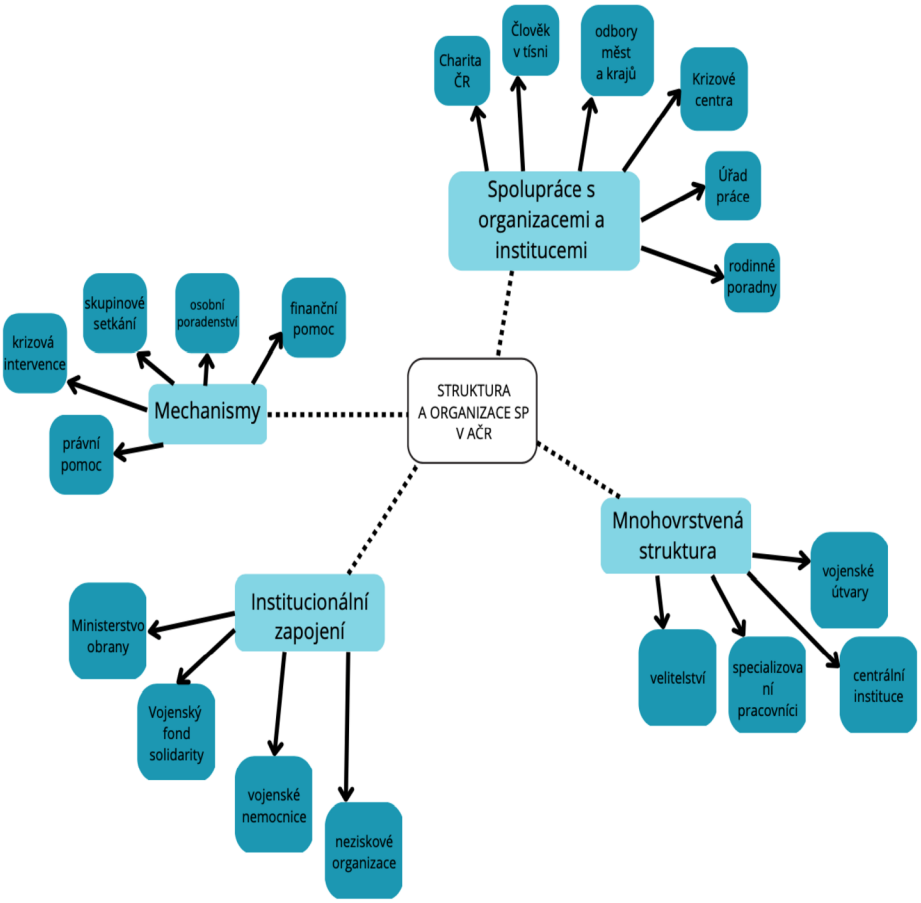

Zdroj: Vlastní výzkum, zpracováno v programu Canva, 2025

4.3 Výzvy a potřeby vojenského personálu a jejich rodin

Z výpovědí komunikačních partnerů vyplynulo několik opakujících se okruhů problémů, se kterými se vojenský personál a jejich rodiny setkávají, včetně specifických potřeb jednotlivých skupin. Všichni respondenti vnímali zásadní dopad vojenské služby na soukromý život vojáků. Komunikační partneři také zmiňovali, které skupiny v rámci armády potřebují zvláštní formu podpory.

Téma 7: Sociální problémy vojenského personálu

Komunikační partneři se shodli na tom, že vojenský personál se v průběhu své služby setkává s celou řadou sociálních problémů, které jsou často úzce propojeny s psychickou a fyzickou zátěží vojenského povolání. Nejvíce ohroženou skupinou jsou přitom vojáci, kteří se účastnili zahraničních misí, a to zejména dlouhodobých a opakovaných. Podle výpovědí komunikačních partnerů patří mezi nejčastější obtíže dlouhodobé odloučení od rodiny, posttraumatické stresové poruchy, finanční nestabilita a obtíže při přechodu zpět do civilního života. KP1 popsal tyto potíže jako přímý důsledek zahraničního nasazení: *„často řešíme problémy spojené s nasazením v zahraničních misích, a to odloučení od rodiny, posttraumatické stresové poruchy, finanční problémy, ale také otázky návratu do civilního života“*. Odloučení od rodiny má dle něj dopad nejen na samotné vojáky, ale i na jejich partnery a děti, což často vede k narušení mezilidských vztahů a potřebě následné intervence. Také KP2 uvedl, že *„nejčastěji řešíme rodinné konflikty způsobené dlouhodobými služebními povinnostmi, finanční tíseň, zadlužení a posttraumatické problémy“*. Z výpovědi je patrné, že rodinný systém je vojenskou službou výrazně zatěžován, zejména pokud není k dispozici adekvátní podpora či možnosti odpočinku a regenerace. Finanční tíseň a zadlužení se objevují především u vojáků, kteří v důsledku služebních omezení nebo zdravotních komplikací ztratili možnost přivýdělku či byli nuceni využít nevýhodné půjčky. KP3 rovněž identifikoval posttraumatický stres, finanční potíže, rodinné konflikty a potíže s návratem do běžného života po dlouhodobé službě jako nejčastější témata, se kterými se v praxi setkává. Podle něj je klíčové začít s řešením těchto problémů co nejdříve, ideálně ještě během služby nebo krátce po jejím ukončení, aby nedošlo k jejich prohlubování a přechodu do chronické podoby. KP4 doplnil, že *„problémy s rodinnými vztahy, psychickým vyčerpáním po návratu z misí, zadlužením a obtížemi s přechodem do civilního života“* tvoří podstatnou část jeho každodenní agendy. Zdůraznil přitom, že

návrat z mise je náročný nejen psychicky, ale i prakticky, například kvůli změnám v domácnosti, ztrátě role, pocitu nepochopení či nemožnosti navázat na dřívější sociální vazby. Z výpovědí všech komunikačních partnerů vyplývá, že sociální problémy vojenského personálu jsou komplexní a vyžadují koordinovaný přístup, který kombinuje sociální poradenství, psychologickou podporu, ekonomickou stabilizaci i práci s rodinným systémem. Právě v této oblasti se podle komunikačních partnerů ukazuje význam přítomnosti sociálního pracovníka v armádním prostředí.

Téma 8: Specifické potřeby rodin vojenského personálu

Z výpovědí komunikačních partnerů vyplývá, že rodiny vojáků představují důležitou cílovou skupinu sociální práce v Armádě České republiky. Sociální pracovníci vnímají, že nasazení jednoho z rodičů do služby, především do zahraničních misí, významně ovlivňuje rodinnou dynamiku, emoční stabilitu i každodenní fungování domácnosti. Komunikační partneři shodně uvedli, že potřeby rodin se během služby i po jejím ukončení liší, a vyžadují diferencovaný a citlivý přístup. KP1 popsal rodiny vojáků jako zranitelnou skupinu, která *„často potřebuje podporu v období dlouhodobých nasazení“*. Z jeho výpovědi vyplývá, že mezi nejčastější obtíže patří *„problémy spojené s výchovou dětí v nepřítomnosti jednoho z rodičů, finanční nestabilita a nejistota spojená se služebními povinnostmi vojáka“*. Absence jednoho z rodičů klade vyšší nároky na partnera, který zůstává v domácnosti, a zároveň může ovlivnit psychickou pohodu dětí. Také KP2 zdůraznil význam stabilní podpory, především v praktické rovině. Podle něj rodiny *„potřebují především stabilní podporu při odloučení vojáka na misi, pomoc s dětmi a v některých případech i finanční poradenství“*. Pomoc sociálního pracovníka tedy spočívá nejen v poskytování emocionální podpory, ale také v řešení konkrétních situací, jako je zajištění hlídání dětí, komunikace se školou, vyřízení dávek nebo plánování rodinného rozpočtu. Z pohledu KP3 je důležité nezapomínat ani na fázi návratu vojáka, která s sebou může nést nové výzvy: *„po návratu vojáka se často objevují problémy s adaptací právě i v rodinách, protože voják může být psychicky i emocionálně změněný“*. Návrat domů po dlouhé nepřítomnosti není vždy jednoduchý, protože se mění nejen samotný voják, ale i rodinné nastavení a role. Podle KP3 je potřeba s rodinou pracovat kontinuálně, a to právě před misí, během ní i po návratu. Na tuto skutečnost navázal také KP4, který upozornil na praktické i psychologické výzvy, kterým rodiny čelí: *„rodiny často potřebují podporu během dlouhodobého odloučení, zejména v péči o děti, řešení*

finančních záležitostí a zvládání stresu z nejistoty spojené se službou vojáka“. Stres spojený s obavami o bezpečí vojáka, dlouhodobá nejistota a nedostatek každodenní podpory od druhého rodiče mohou mít dopad na psychické zdraví všech členů rodiny. Z výpovědí respondentů tedy jasně vyplývá, že rodiny vojenského personálu vyžadují cílenou a citlivou podporu v průběhu celého cyklu vojenské služby. Sociální pracovníci v armádě zde zastávají nejen roli poradce a podpůrné osoby, ale často i koordinátora služeb a prostředníka mezi rodinou a dalšími institucemi (např. školami, úřady, neziskovými organizacemi). Systematická práce s rodinou je podle respondentů klíčem ke stabilitě vojenského personálu i k prevenci hlubších krizí.

Téma 9: Podporované skupiny v rámci AČR

Všichni komunikační partneři se shodli na tom, že v rámci Armády České republiky existují určité skupiny vojáků a jejich rodin, které vyžadují zvýšenou, cílenou a specializovanou podporu. Tyto skupiny se vyznačují specifickými potřebami, které vyplývají buď z jejich životní či služební situace, nebo ze zdravotního a psychického stavu. Sociální práce v armádě se proto zaměřuje na vytvoření podpůrného systému, který těmto jedincům poskytne nejen bezpečné prostředí, ale i pomoc při překonávání krizových období. KP1 vyjmenoval konkrétní skupiny, které podle něj vyžadují zvláštní přístup: *„zvláštní podporu vyžadují veteráni, kteří se adaptují na civilní život, zranění vojáci a jejich rodiny, a také pozůstalí po vojácích, kteří zemřeli ve službě“*. Tyto skupiny se často potýkají s vážnými existenčními, emocionálními nebo zdravotními problémy, které ovlivňují jejich schopnost znovu se začlenit do běžného života. Sociální pracovníci zde hrají klíčovou roli nejen jako poradci, ale také jako průvodci při orientaci v systému dávek, rehabilitačních programů a komunitních služeb. Na tuto výpověď navázal KP2, který do skupiny osob vyžadujících podporu zahrnul i mladé rekruty: *„především veteráni, zranění vojáci, ale i mladí vojáci, kteří se teprve adaptují na vojenský život“*. Z jeho pohledu je důležité pracovat preventivně i s těmi, kteří jsou teprve na začátku své kariéry, protože právě fáze adaptace může být pro mnohé psychicky náročná, a při nedostatku podpory může vést k budoucím potížím. KP3 se zaměřil na psychologický rozměr obtíží, kterým tyto skupiny čelí a odpověděl: *„Ano, především váleční veteráni a vojáci, často se potýkají s psychickými problémy, nejistotou ohledně budoucnosti a ztrátou identity“*. Tento výrok upozorňuje na hlubší rovinu podpory, která nespočívá jen v řešení praktických aspektů, ale také v obnově pocitu smyslu, sebevědomí a orientace v

nové životní situaci, zejména u těch, kteří opouštějí aktivní službu. KP4 poukázal i na širší sociální kontext, když uvedl, že *„specifickou péči potřebují zejména rodiny vojáků v misích, osamělí rodiče, veteráni a vojáci vracející se do civilního života“*. Podle něj je třeba věnovat pozornost nejen samotným vojákům, ale i jejich blízkým, obzvlášť v situacích, kdy jsou na péči o domácnost či děti zcela sami. Ze všech výpovědí vyplývá, že cílená podpora vybraných skupin v rámci AČR je nedílnou součástí sociální práce v armádě. Sociální pracovníci přizpůsobují svou intervenci charakteru a potřebám konkrétní skupiny, ať už jde o podporu v procesu návratu do civilního života, zvládání zdravotních následků služby, nebo řešení ztráty blízké osoby.

Téma 10: Změny potřeb vojenského personálu

Všichni komunikační partneři uvedli, že v posledních letech dochází ke znatelným změnám v charakteru a rozsahu potřeb vojenského personálu i jejich rodin. Tyto změny jsou úzce spojené s vývojem bezpečnostní situace, organizačními změnami v armádě, ale také spojené se zahraničními misemi, kterých se vojáci účastní. Komunikační partneři poukázali na skutečnost, že současní vojáci čelí vyšší psychické i administrativní zátěži, a tím se zvyšují také nároky na poskytování sociální a psychologické podpory. KP1 výstižně popsal tuto změnu slovy: *„vojáci a jejich rodiny dnes čelí větší psychické zátěži kvůli nasazení do zahraničních misí a narůstající administrativní zátěži spojené se službou“*. Dle jeho zkušeností se jedná nejen o emočně náročné odloučení od rodiny, ale i o složité byrokratické procesy, které vojákům přinášejí stres, zejména při kombinaci s osobními nebo zdravotními obtížemi. Podobně KP2 upozornil na skutečnost, že *„zvýšily se požadavky na psychologickou a sociální podporu“*, čímž potvrzuje rostoucí potřebu systematické péče o duševní zdraví i stabilitu rodinného zázemí. Tato potřeba se týká nejen aktivních vojáků, ale také jejich partnerů, dětí a v některých případech i širší rodiny. KP3 doplnil, že *„nároky na vojáky rostou a zároveň se zvyšuje tlak na jejich psychickou odolnost“*. V tomto kontextu je podle něj důležité věnovat pozornost nejen prevenci psychického vyčerpání, ale i budování kapacit, které umožní vojákům efektivně zvládat extrémní nároky, a to nejen prostřednictvím výcviku, ale i podpůrných služeb. KP4 rovněž potvrdil, že *„výrazně se zvýšila potřeba psychologické a sociální podpory kvůli rostoucím nárokům a častému nasazení“*. Dle jeho slov je nezbytné posílit systém sociální práce v armádě, aby byl schopen pružně reagovat na nové výzvy a poskytoval vojákům i jejich rodinám podporu nejen v krizových, ale i běžných životních situacích.

Tyto témata jsou znázorněna níže viz. schéma č. 3.

Schéma č. 3 – Výzvy a potřeby

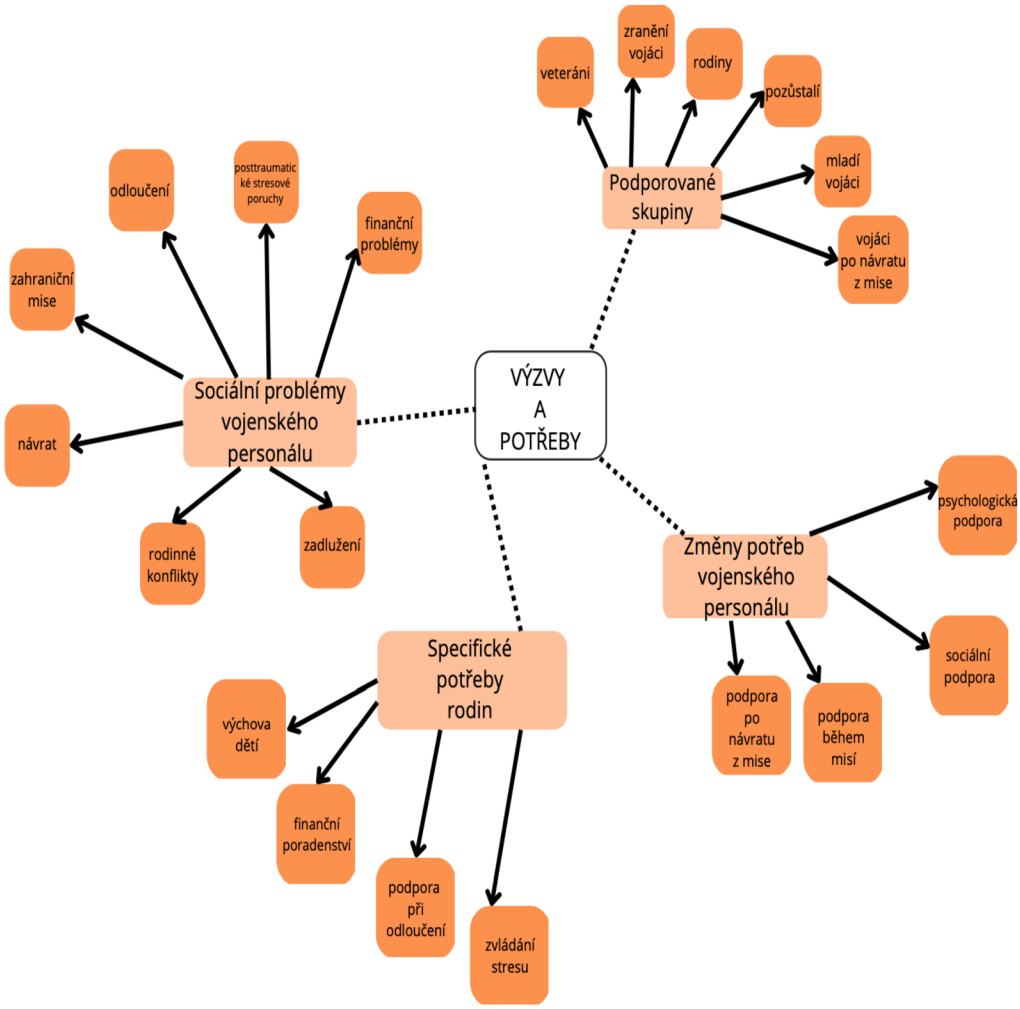

Zdroj: Vlastní výzkum, zpracováno v programu Canva, 2025

4.4 Metody a přístupy v sociální práci v AČR

V této části výzkumu byly identifikovány čtyři klíčové tematické okruhy, které se týkají metod sociální práce, specifických přístupů ve vojenském prostředí, spolupráce s velitelstvím a prevence.

Téma 11: Používané metody sociální práce

Komunikační partneři popsali široké spektrum metod, které využívají při výkonu sociální práce v Armádě České republiky. Přestože každý z nich přistupuje ke své praxi

individuálně, všichni se shodli na tom, že základem jejich práce je individuální a skupinové poradenství, doplněné o další odborné přístupy jako krizová intervence, případový management, preventivní programy a v některých případech i terénní práce. KP1 uvedl, že jeho práce zahrnuje *„individuální a skupinové poradenství, krizovou intervenci, případový management a terénní práci v rámci vojenských jednotek“*. Tento výčet odráží komplexní přístup, který umožňuje reagovat na potřeby jednotlivců i skupin v přirozeném prostředí, tedy přímo v rámci vojenského útvaru. Terénní práce je zde vnímána jako důležitý nástroj pro navázání důvěry a včasnou identifikaci problémů. KP2 rovněž potvrdil využití základních forem práce, a to jak na individuální, tak skupinové úrovni. Zároveň upozornil na význam preventivních opatření: *„využíváme individuální i skupinovou práci, krizovou intervenci a preventivní programy zaměřené na psychickou odolnost“*. Prevence je v jeho pojetí zásadní pro posilování vnitřních zdrojů vojáků a snižování výskytu krizových situací, zejména v náročných obdobích, jako je příprava na zahraniční misi nebo návrat z ní. KP3 doplnil, že jeho činnost zahrnuje také práci v týmu odborníků, a to především při řešení komplexních případů: *„používám individuální poradenství, krizovou intervenci, skupinovou terapii a koordinaci s dalšími odborníky“*. Právě mezioborová spolupráce je podle něj nezbytná například při řešení posttraumatických stavů, zadlužení nebo rodinných konfliktů, kdy je potřeba kombinovat více forem podpory. KP4 uvedl, že kromě běžných metod se ve své praxi zaměřuje i na stabilitu rodinného zázemí vojáků: *„využíváme individuální i skupinovou práci, krizovou intervenci, případovou práci a preventivní programy zaměřené na stabilitu rodinných vztahů“*. Tato výpověď ukazuje, že cílem sociální práce v armádě není pouze přímá pomoc jednotlivci, ale i posilování podpůrného systému, v němž se voják pohybuje. Využívají právě případovou konferenci, setkání odborníků, kde společně řeší složitou situaci konkrétního klienta. Používané metody umožňují reagovat jak na akutní krize, tak na dlouhodobé psychosociální potřeby vojenského personálu a jejich rodin.

Téma 12: Specifické přístupy přizpůsobené vojenskému prostředí

Ze všech rozhovorů s komunikačními partnery vyplynulo, že sociální práce v Armádě České republiky musí zohledňovat specifika vojenského prostředí a přizpůsobit jim své přístupy i metody. Vojenští sociální pracovníci pracují v kontextu, který se vyznačuje jasně strukturovaným řádem, důrazem na výkon, disciplínu, a často i psychickou zátěží vyplývající ze služebních povinností. Z toho důvodu se podle komunikačních partnerů v

armádním prostředí preferují krátkodobé, cílené a efektivní intervence, které dokážou rychle reagovat na aktuální potřeby. KP1 zdůraznil nutnost pragmatického přístupu, když uvedl, že *„přístup musí být pragmatický a efektivní, často se zaměřujeme na krátkodobé intervence s okamžitým efektem“*. Takové intervence jsou podle něj nezbytné především v prostředí, kde není vždy prostor pro dlouhodobou terapeutickou práci a kde vojáci potřebují rychlou a srozumitelnou pomoc, často mezi výcvikem, misemi nebo v krizových situacích. KP2 popsal adaptaci běžných metod na vojenské podmínky: *„například krizovou intervenci šitou na míru vojenským situacím nebo poradenství zaměřené na rodinné vztahy“*. Podle jeho zkušeností je důležité, aby byly postupy upraveny podle typu jednotky, úrovně zátěže nebo aktuální životní situace vojáka, a zároveň reflektovaly vojenskou kulturu a specifický způsob komunikace uvnitř armády. KP3 se zaměřil na odborné psychoterapeutické nástroje a uvedl, že *„zaměřujeme se na kognitivně-behaviorální terapii a metody zaměřené na zvládání stresu a traumatu“*. Tyto přístupy se v armádním kontextu ukazují jako velmi účinné, protože pomáhají vojákům zvládat reakce na náročné události, redukovat úzkosti a zvyšovat jejich psychickou odolnost, a to jak během služby, tak po jejím ukončení. KP4 rozšířil tuto perspektivu o specifické programy, které cílí na celé rodiny: *„například krizové intervence zaměřené na zvládání odloučení, poradenství při adaptaci na civilní život a podpůrné programy pro vojenské partnery“*. Jeho výpověď potvrzuje, že přizpůsobování přístupů není nutné jen směrem k vojákům, ale také k jejich blízkým, zejména partnerům, kteří často čelí dlouhodobému odloučení, obavám o bezpečí a nejistotě spojené s armádním životem. Z výpovědí všech respondentů jasně vyplývá, že specifické přístupy přizpůsobené vojenskému prostředí jsou klíčovým prvkem úspěšné sociální práce v armádě. Efektivita, přehlednost, rychlá dostupnost a respekt k vojenské kultuře a řádu jsou nezbytné pro navázání důvěry i skutečné pomoci v krizových i běžných situacích.

Téma 13: Spolupráce s vojenským velitelstvím

Komunikační partneři se jednomyslně shodli na tom, že spolupráce s vojenským velitelstvím tvoří nedílnou a klíčovou součást výkonu sociální práce v Armádě České republiky. Vztah mezi sociálními pracovníky a veliteli je vnímán jako dynamický a funkční prvek systému, který umožňuje včasnou identifikaci problémů a efektivní zajištění potřebné podpory. Velitelé jsou v přímém kontaktu se svými podřízenými a často právě oni jako první zaregistrují změnu chování, zhoršený psychický stav nebo jiný problém, který může signalizovat potřebu odborného zásahu. KP1 popsal tuto spolupráci

jako prakticky zaměřenou a velmi důležitou: *„velitelé nás informují o problémech vojáků a my pak hledáme možnosti řešení, někdy individuálně, jindy ve spolupráci s psychology nebo právníky“*. Z jeho výpovědi vyplývá, že role velitele spočívá především v prvotní identifikaci problému a aktivním zprostředkování kontaktu mezi vojákem a odborníky. Následná intervence bývá často multidisciplinární a zahrnuje různé složky včetně zdravotnických a právních služeb. Podobně KP2 uvedl, že *„spolupracujeme s veliteli, kteří nám často předávají informace o vojácích, kteří potřebují podporu“*. Tento způsob informovanosti umožňuje pružně reagovat na situace v rámci jednotky, aniž by bylo nutné čekat, až si sám voják o pomoc požádá, což se v prostředí armády, vzhledem k hierarchii, disciplíně a sebekontrole, často neděje. KP3 označil spolupráci s velitelstvím za *„klíčovou“* a doplnil, že *„velitelé jsou často prvními, kdo si všimne problémů u svých vojáků a mohou nás včas kontaktovat“*. Tím zdůraznil důležitý rozměr této spolupráce, včasná intervence může předejít vážnějším psychickým nebo sociálním komplikacím. Důvěra mezi velitelem a sociálním pracovníkem je zde zásadní pro hladký průběh práce. KP4 se věnoval i širšímu kontextu této spolupráce a uvedl, že *„velitelé nás často kontaktují, když se objeví problém v jednotce. Spolupracujeme také s vojenskými psychology a zdravotníky“*. Z této výpovědi vyplývá, že sociální práce není v armádě izolovanou činností, ale součástí širšího systému péče, kde se jednotlivé odbornosti vzájemně doplňují. Z výpovědí všech komunikačních partnerů lze vyvodit, že dobře nastavená spolupráce s vojenským velitelstvím je zásadní pro efektivní výkon sociální práce v armádě. Velitelé hrají důležitou roli při identifikaci rizik, motivaci vojáků k přijetí pomoci a koordinaci mezi jednotkou a odbornými službami. Sociální pracovníci tuto spolupráci vnímají jako podmínku úspěšné intervence a nástroj pro prevenci závažnějších problémů.

Téma 14: Prevence

Ačkoliv všichni komunikační partneři vnímají prevenci jako klíčovou součást sociální práce v Armádě České republiky, shodují se zároveň na tom, že tato oblast zůstává v praxi stále částečně podceňovaná. Preventivní aktivity sice probíhají, často formou školení a seminářů, avšak chybí jim systematičnost, dlouhodobost a větší podpora ze strany vedení. Přesto se sociální pracovníci snaží, v rámci svých možností, preventivní témata aktivně prosazovat a realizovat. KP1 výstižně uvedl, že *„prevence je klíčová, organizujeme semináře o zvládání stresu, finanční gramotnosti, rodinné stabilitě a duševním zdraví“*.

Jeho výpověď ukazuje, že témata prevence jsou rozmanitá a reagují na skutečné potřeby vojenského personálu i jejich rodin. Důraz je kladen především na podporu psychické odolnosti, schopnost zvládat životní zátěž a stabilizaci rodinného zázemí. Také KP2 zmínil konkrétní preventivní aktivity, když uvedl: *„organizujeme školení o finanční gramotnosti, zvládání stresu a práci s rodinou“*. Prevence zde není chápána pouze jako součást psychologické péče, ale zahrnuje i praktické životní dovednosti, které pomáhají předcházet sociálním problémům, jako je zadlužení, vyhoření nebo rodinné krize. Na nedostatečnou systémovou podporu prevence upozornil KP3, podle něhož *„prevence je stále podceňovaná, i když se zlepšuje. Probíhají školení o zvládání stresu, ale bylo by potřeba více dlouhodobých programů“*. Jeho výpověď poukazuje na důležitost kontinuity a hlubšího začlenění prevence do běžné struktury armádní péče. Krátkodobá školení sice přinášejí základní informace, ale pro udržitelný dopad je třeba budovat systematické preventivní programy s dlouhodobým záměrem. KP4 doplnil, že se *„Z mého pohledu je prevence zásadní! Organizujeme školení o zvládání stresu, finanční gramotnosti a zvládání dlouhodobého odloučení.“*, čímž opět potvrdil, že sociální pracovníci v armádě reflektují reálné výzvy spojené s vojenskou službou a snaží se jim předcházet již v počáteční fázi. Preventivní programy se podle něj osvědčují zejména u nováčků nebo u vojáků před misí. Ze všech výpovědí vyplývá, že prevence je vnímána jako zásadní, ale zároveň nedostatečně ukotvená součást systému sociální práce v AČR. Sociální pracovníci ji realizují na základě vlastního zájmu a iniciativy, často bez jasně daného metodického rámce. Podle komunikačních partnerů by bylo vhodné vytvořit dlouhodobé preventivní strategie, které by byly systematicky integrovány do péče o vojenský personál i jeho rodiny.

Tyto témata jsou znázorněna níže viz. schéma č. 4.

Schéma č. 4 – Metody a přístupy

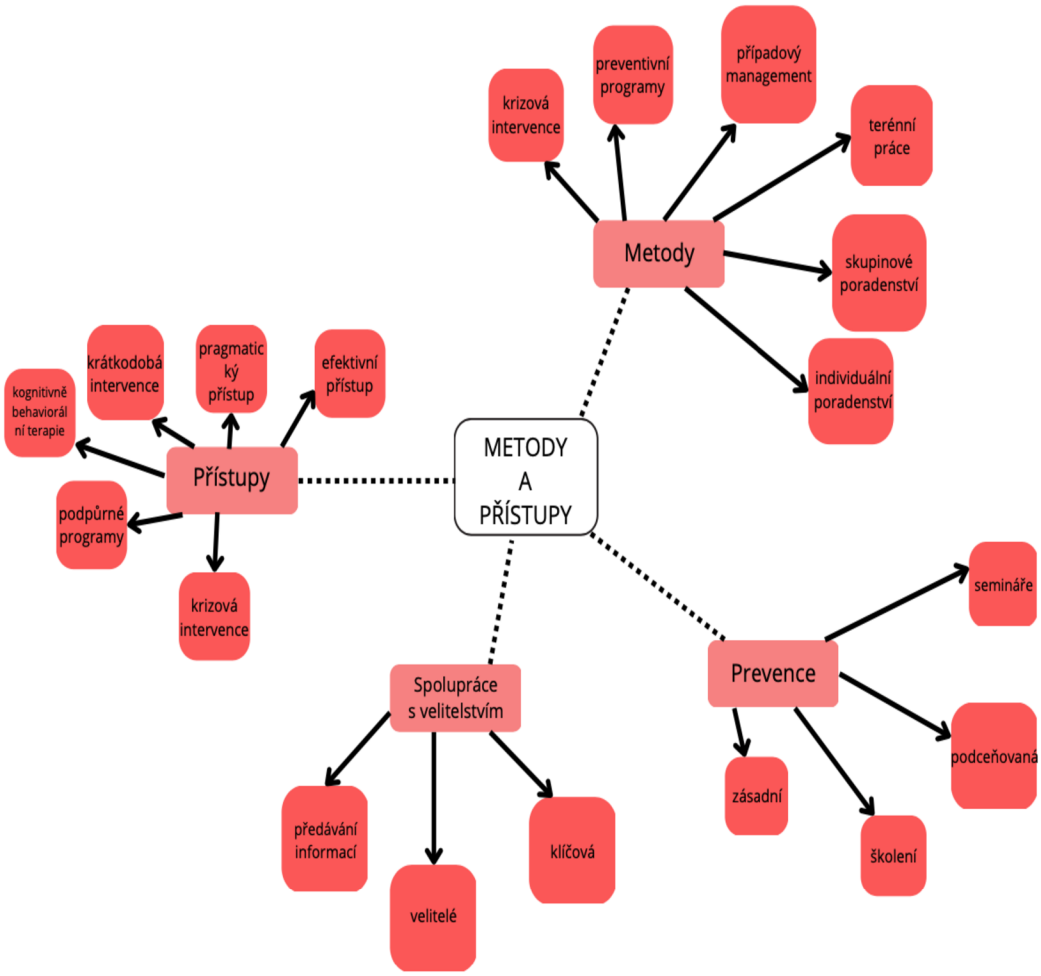

Zdroj: Vlastní výzkum, zpracováno v programu Canva, 2025

4.5 Reflexe, omezení a návrhy na zlepšení sociální práce v AČR

V odpovědích všech čtyř komunikačních partnerů se objevují reflexe úspěchů, překážek a konkrétní návrhy na zlepšení sociální práce v Armádě ČR. Z výpovědí vyplývá značná motivace k dalšímu rozvoji systému podpory vojenského personálu.

Téma 15: Úspěchy sociální práce v armádě

Všichni komunikační partneři uvedli, že v posledních letech dochází v oblasti sociální práce v Armádě České republiky k významným pozitivním změnám. Mezi nejčastěji zmiňované úspěchy patří zvyšující se informovanost o existenci a možnostech využití sociálních služeb, lepší dostupnost pomoci pro vojáky a jejich rodiny, rozvoj podpůrných

programů a pozvolné snižování stigmatizace spojené s vyhledáváním pomoci. Tyto posuny jsou vnímány jako klíčové faktory pro efektivnější fungování sociální práce ve vojenském prostředí. KP1 odpověděl, že *„úspěchem je zvyšující se povědomí o sociální práci mezi vojenským personálem a posilování podpůrných mechanismů pro vojáky a jejich rodiny“*. Tato odpověď poukazuje na to, že sociální práce se postupně stává běžnou a uznávanou součástí péče o vojenský personál, nikoliv jen okrajovou nebo krizovou službou. Podobně KP2 hodnotil jako pozitivní posun fakt, že *„je stále lepší dostupnost služeb pro vojáky a jejich rodiny a zvyšuje se povědomí o možnostech sociální pomoci“*. Dle jeho zkušeností vojáci a jejich blízcí častěji vědí, na koho se obrátit, a nebojí se využít dostupných služeb, což dříve bývalo ztížené stigmatizací nebo nízkou informovaností. KP3 přímo zmínil změnu postojů vojenského personálu: *„úspěchem je rostoucí povědomí o potřebě sociální podpory. Čím dál tím více vojáků se na nás obrací bez obav ze stigmatizace“*. Tento posun v postoji ukazuje na důležitou kulturní změnu uvnitř armády, otevřenost k hledání pomoci je dnes častější, a to i v otázkách psychické zátěže, rodinných problémů nebo sociální nejistoty. KP4 doplnil, že *„dochází k rozvoji programů pro rodiny vojáků a je lepší přístupnost psychologické pomoci“*, čímž potvrdil zlepšení v oblasti podpory širšího sociálního zázemí vojáků. Rozšíření služeb pro partnery a děti, ale také spolupráce s psychology, představují podle něj konkrétní příklady úspěšné integrace podpůrných prvků do systému armádní péče. Z výpovědí všech respondentů můžeme vidět, že sociální práce v armádě zaznamenala v posledních letech kvalitativní posun, a to zejména v oblasti dostupnosti, informovanosti a změny postoje k vyhledávání pomoci. Tyto faktory přispívají k větší stabilitě vojenského personálu, lepší adaptaci na náročné životní situace a zvyšují důvěru v podpůrné systémy uvnitř armády.

Téma 16: Omezení a překážky

Přestože všichni komunikační partneři poukázali na řadu pozitivních změn v oblasti sociální práce v Armádě České republiky, současně identifikovali i zásadní omezení a překážky, které komplikují efektivní výkon této profese. Mezi nejčastěji uváděné problémy patří nedostatek personálu, přetížení administrativou či nedůvěra části vojenského personálu vůči nabízené pomoci. Tato omezení nejen snižují efektivitu jednotlivých intervencí, ale zároveň oslabují důvěru ve funkčnost systému podpory jako celku. KP1 v této souvislosti uvedl: *„Jako s překážkou a omezením se setkávám s nedostatečným počtem sociálních pracovníků, administrativní zátěží a někdy je to i*

nedůvěra vojáků vůči pomoci tohoto typu.“, což tvoří nejvýznamnější překážky jeho každodenní práce. Nedostatek odborného personálu často znamená, že sociální pracovníci musejí pokrývat rozsáhlé oblasti a nemají dostatek prostoru pro individuální práci či prevenci. Administrativní povinnosti navíc omezují čas věnovaný přímému kontaktu s klienty. KP2 potvrdil tento pohled slovy: *„nedostatek personálu a někdy i nedůvěra vojáků v sociální služby“*. Podle jeho zkušeností jsou někteří vojáci stále ovlivněni představou, že přiznat si obtíže a požádat o pomoc je znakem slabosti, což komplikuje navázání vztahu důvěry a ochotu ke spolupráci. KP3 doplnil i další bariéru, kterou představuje nedostatečná kapacita spolupracujících odborníků, zejména psychologů: *„malá kapacita psychologické pomoci a někdy neochota vojáků přijmout pomoc“*. Tato výpověď ukazuje, že ani dostupnost externích služeb není vždy dostatečná, což může vést ke zpoždění intervence a zhoršení psychosociálního stavu vojáka. Neochota přijmout pomoc se dle KP3 může týkat nejen stigmatizace, ale také obav z dopadu na kariéru. KP4 opět zmínil kombinaci více faktorů: *„nedůvěra některých vojáků v pomoc tohoto druhu, spolu s přetížením a nedostatkem odborníků“*. Jeho výpověď potvrzuje, že překážky v efektivním poskytování sociálních služeb jsou často propojené a vyžadují systémová řešení na úrovni organizační, metodické i personální. Z výpovědí všech komunikačních partnerů tedy vyplývá, že výkon sociální práce v armádním prostředí je zatížen strukturálními, kapacitními i vztahovými bariérami. Pro zajištění dlouhodobé efektivity této profese je podle komunikačních partnerů nezbytné posílit personální kapacity, snížit administrativní zátěž a cíleně pracovat na budování důvěry vojenského personálu v sociální pomoc jako přirozenou a dostupnou součást systému péče.

Téma 17: Návrhy na zlepšení systému

Všichni komunikační partneři se shodli na tom, že současný systém sociální práce v Armádě České republiky by měl projít cíleným rozvojem. Na základě svých zkušeností navrhují konkrétní opatření, která by přispěla k větší efektivitě, dostupnosti a systematizaci poskytované péče. Mezi hlavní návrhy patří zvýšení počtu odborného personálu, zlepšení dostupnosti psychologické péče, rozvoj preventivních a specializovaných programů, zejména pro válečné veterány a rodiny vojáků, a zvýšení kompetencí velitelů v oblasti sociální práce. KP1 uvedl, že *„zvýšením počtu sociálních pracovníků, posílením meziresortní spolupráce a větší dostupností psychologické péče“* by bylo možné lépe pokrývat potřeby vojenského personálu. Zvýšení počtu

pracovníků by umožnilo efektivnější individuální práci a snížení administrativního přetížení, zatímco silnější meziresortní vazby by přispěly ke komplexnějšímu řešení problémů v oblasti zdravotní, právní i sociální. Podobně KP2 kladl důraz na systémovou podporu a informovanost: *„posílení meziresortní spolupráce, větší financování služeb a lepší propagace mezi vojáky“*. Zdůraznil, že pro účinné fungování systému je zásadní nejen dostupnost služeb, ale i jejich aktivní komunikace směrem k cílovým skupinám, které často o možnostech pomoci stále nevědí nebo k nim přistupují s nedůvěrou. KP3 navrhl *„zlepšení prevence, zvýšení počtu odborníků a zavedení specializovaných programů pro válečné veterány“*. Z jeho pohledu je nutné, aby péče o veterány nebyla omezena pouze na administrativní podporu, ale aby byla propojena s cílenými terapeutickými, komunitními a resocializačními aktivitami, které reflektují jejich specifické potřeby. KP4 doplnil návrhy o potřebu podpory při ukončování služby: *„zvýšení dostupnosti psychologické péče a zavedení programů zaměřených na přechod do civilního života“*. Téma přechodu z armádního do civilního prostředí se podle něj v současné praxi podceňuje, ačkoliv představuje jedno z nejnáročnějších adaptačních období pro mnohé vojáky i jejich rodiny. Z těchto výpovědí vyplývá, že návrhy na zlepšení systému se zaměřují především na strukturální posílení systému, větší specializaci a důraz na prevenci i dlouhodobou péči. Komunikační partneři se shodují, že pro skutečně efektivní a funkční systém je nutné integrovat sociální práci pevněji do armádního prostředí, současně však budovat mosty k civilní sféře, zejména v oblasti vzdělávání, zdraví a rodinné podpory.

Téma 18: Doporučení pro budoucí rozvoj

V závěru rozhovorů komunikační partneři formulovali konkrétní doporučení směřující k dalšímu rozvoji systému sociální práce v Armádě České republiky. Jejich návrhy se soustřeďují především na zvýšení kompetencí vojenského vedení v oblasti sociální práce, posílení spolupráce s civilní sférou a rozvoj cílených programů pro vojáky i jejich rodiny, zejména v krizových a přechodových obdobích, jako je návrat z mise nebo ukončení služby. KP1 doporučil *„zavedení povinných školení pro velitele, aby rozpoznali sociální problémy u svých podřízených a uměli efektivně reagovat“*. Jeho návrh reaguje na skutečnost, že velitelé jsou často prvními, kdo si všimnou změn v chování vojáků, ale ne vždy mají potřebné nástroje nebo znalosti k tomu, jak adekvátně reagovat nebo jak situaci řešit ve spolupráci se sociálním pracovníkem. KP2 jeho doporučení

potvrdil: *„zavést povinná školení pro všechny vojenské velitele“*. Zdůraznil tak potřebu plošného přístupu, který by zajistil jednotnou úroveň informovanosti a citlivosti vůči sociálním aspektům vojenské služby napříč celým armádním systémem. KP3 navrhl orientaci na dlouhodobou podporu po misi a lepší napojení na externí odborné zdroje: *„vytvořit lepší podpůrné programy pro vojáky po misích a zajistit větší propojení s civilními sociálními službami“*. Upozornil tím na potřebu kontinuity péče, která často končí návratem z mise, přestože právě tehdy začínají psychologicky i sociálně nejnáročnější období. KP4 se zaměřil na rozšíření podpory směrem k rodinám a při přechodu do civilního života: *„zavést povinné programy pro rodiny vojáků a větší podporu při přechodu vojáků do civilního života“*. Jeho návrh reflektuje, že kvalitní podpora blízkého okolí vojáka je zásadní pro jeho stabilitu, zvládání nároků služby i následnou adaptaci. Z výpovědí jasně vyplývá, že další rozvoj systému sociální práce v AČR by měl být orientován na prevenci, mezioborovou spolupráci a větší propojení vojenského a civilního prostředí. Za klíčové oblasti budoucího vývoje považují systematické vzdělávání velitelů, dlouhodobou podporu po misi, institucionalizaci péče o rodiny a otevřenější spolupráci s civilními službami v oblasti sociální práce, zdravotnictví a psychologické péče.

Tyto témata jsou znázorněna níže viz. schéma č. 5.

Schéma č. 5 – Reflexe a doporučení

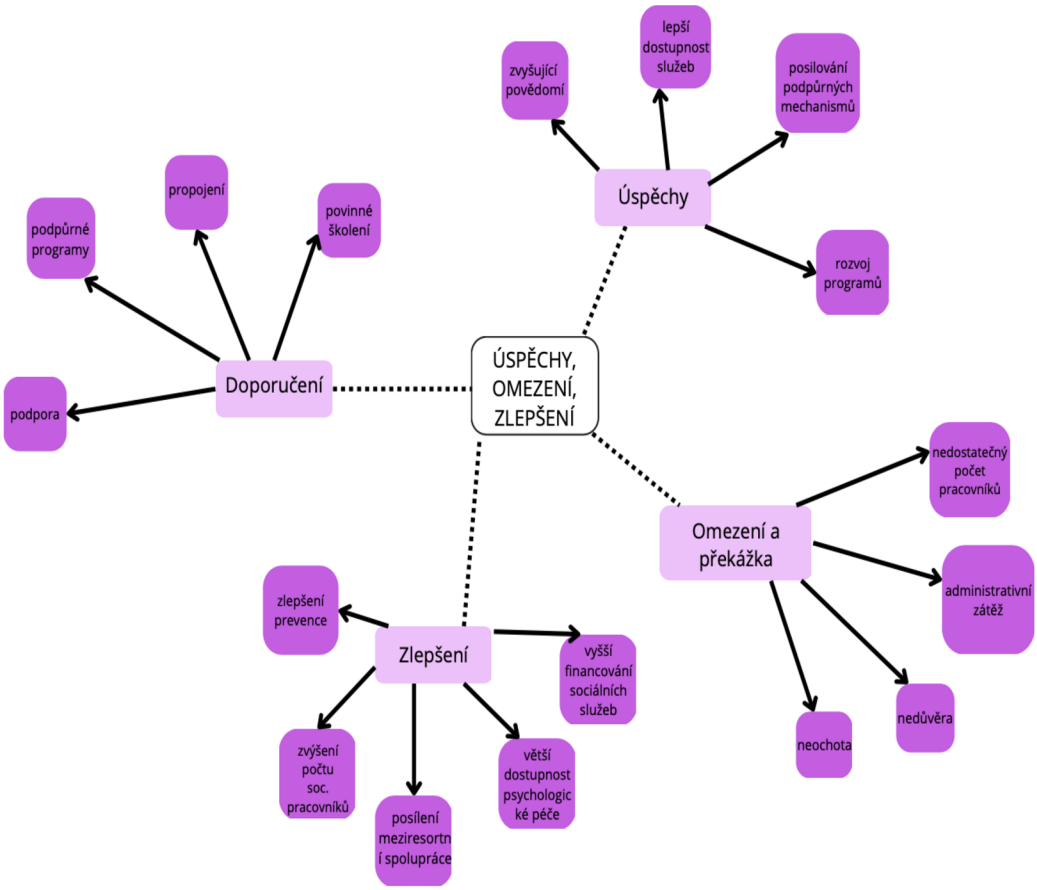

Zdroj: Vlastní výzkum, zpracováno v programu Canva, 2025

4.6 Limity výzkumu

Výzkum realizovaný v rámci této diplomové práce přinesl cenné poznatky o současném stavu, výzvách a potřebách sociální práce v Armádě České republiky. Stejně jako každý kvalitativní výzkum však i tento nese určitá omezení, která mohou ovlivnit rozsah interpretace a generalizace získaných výsledků. Níže jsou podrobně rozvedeny hlavní limity této studie:

1. Omezená velikost a výběr vzorku

Výzkumný vzorek tvořili čtyři komunikační partneři, kteří působí jako sociální pracovníci v prostředí Armády České republiky. Výběr proběhl záměrným (účelovým) způsobem, což je metodologicky vhodné pro kvalitativní výzkum, nicméně s sebou nese riziko selekčního zkreslení. Vzhledem k malému počtu účastníků a jejich specifickému

profesnímu zaměření nelze zobecnit výsledky na celou populaci sociálních pracovníků v AČR. Výpovědi odrážejí zkušenosti konkrétních odborníků a jejich vnímání, které může být ovlivněno jejich osobním přístupem, délkou praxe či typem vojenské jednotky, ve které působí.

2. Subjektivita výpovědí a interpretace dat

Kvalitativní výzkum je založen na individuálních zkušenostech a osobních názorech komunikačních partnerů. Tyto výpovědi jsou cenným zdrojem informací, nicméně vždy v sobě nesou prvek subjektivity. Respondenti mohou některá témata nevědomě zveličovat či naopak zamlčovat, například z důvodu loajality k armádě, obav z důsledků či osobní rezervovanosti vůči určitým otázkám. Interpretace dat byla provedena výhradně výzkumnicí, bez využití externí validace nebo spoluúčasti jiného analytika, což může vést k určitým nechtěným interpretačním zkreslením.

3. Časová a kontextuální omezení

Výzkum byl realizován v březnu 2024, tedy v poměrně krátkém časovém úseku, a výsledky tak zachycují situaci v konkrétním časovém a společensko-organizačním kontextu. Nebylo možné sledovat vývoj témat v delším horizontu či v různých obdobích roku. Dále se výzkum zaměřil pouze na současné působení sociálních pracovníků v AČR a nezahrnoval například historické aktéry, bývalé vojáky ani rodinné příslušníky.

4. Absence více perspektivního pohledu (triangulace)

V rámci výzkumu nebyly zohledněny výpovědi dalších aktérů, jako jsou sami vojáci, velitelé, psychologové či rodinní příslušníci vojenského personálu. Zařazení těchto perspektiv by umožnilo hlubší pochopení efektivity a dopadu sociální práce v armádním prostředí, a zároveň by přispělo k triangulaci dat, čímž by se zvýšila validita zjištění. Výzkum je tedy jednostranný, přestože poskytuje cenné poznatky z pohledu profesionálů v oboru.

5. Možné institucionální a kulturní zkreslení

Všichni komunikační partneři pracují uvnitř vojenského systému, který je charakteristický silnou hierarchií, strukturou a organizační kulturou. Tyto faktory mohou

ovlivnit nejen způsob sdílení zkušeností, ale i způsob, jakým jsou vnímány určité jevy, například etická dilemata, otázka pomoci nebo vztah ke spolupracujícím odborníkům. Výsledky tedy odrážejí situaci uvnitř systému, který může být pro externí pozorovatele nebo jiné cílové skupiny obtížně přístupný.

5 Diskuse

V mé diplomové práci se zabývám využitím sociální práce v armádě České republiky. Výzkum probíhal se čtyřmi komunikačními partnery, kdy se všemi jsem se potkala osobně. Se jedním komunikačním partnerem proběhlo setkání v kavárně a se třemi v jejich kancelářích. Svůj výzkumný soubor, komunikační partnery, jsem získala záměrným výběrem, kdy cílem bylo získat co nejhlubší porozumění danému tématu. Všichni komunikační partneři byli sociální pracovníci v rámci armády České republiky.

Pro výzkum mé diplomové práce jsem zvolila kvalitativní výzkum, který byl proveden na základě polostrukturovaného rozhovoru s komunikačními partnery. Kvalitativní výzkum jsem si zvolila na základě tématu, který jsem chtěla zkoumat do hloubky a zároveň přijít do styku s komunikačními partnery, kteří mají dlouholeté zkušenosti v tomto oboru.

Cílem mé teoretické části bylo popsat kontext a specifika sociální práce v AČR, jaký je historický vývoj role sociální práce. Dále pak současné legislativní zázemí, specifické požadavky na sociální pracovníky v armádním prostředí, jaké jsou role sociální práce v podporování vojenského personálu a jejich rodin. Dále jsem v teoretické časti popisovala interdisciplinární spolupráce v armádě, mezinárodní perspektivy, ale také budoucnost sociální práce v armádě ČR, jaké jsou nové výzvy a změny v legislativě a financování sociálních služeb v armádě. Pomocí výzkumu jsem chtěla zjistit aktuální stav sociální práce v AČR, identifikovat hlavní výzvy a potřeby vojenského personálu a jejich rodin a analyzovat roli a postavení sociálních pracovníků v rámci vojenského prostředí. Abych naplnila cíle, které jsem pro tuto diplomovou práci zvolila, určila jsem pro to tyto čtyři výzkumné otázky: VO1 – Jaká je struktura a organizace sociální práce v armádě České republiky a jaké jsou hlavní mechanismy pro poskytování podpory vojenskému personálu a jejich rodinám? VO2 – Jaké jsou hlavní výzvy a potřeby vojenského personálu a jejich rodin, na které reaguje sociální práce v rámci armády České republiky? VO3 – Jaké jsou hlavní metody a přístupy sociální práce používané k poskytování podpory vojenskému personálu a jejich rodinám v armádě České republiky? VO4 – Jaké jsou úspěchy a omezení sociální práce v armádě České republiky při poskytování podpory vojenskému personálu a jejich rodinám a jak lze tyto služby zlepšit?

Hlavním cílem mé diplomové práce bylo popsat využití sociální práce v armádě České republiky s důrazem na poskytování podpory vojenskému personálu a jejich rodinám.

Výzkumná část diplomové práce přinesla hlubší pohled na specifika výkonu sociální práce v Armádě České republiky (AČR), a to prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se čtyřmi sociálními pracovníky. Cílem této diskusní kapitoly je interpretovat výsledky a zasadit je do širšího kontextu teoretických poznatků prezentovaných v první části práce. Na základě výzkumných otázek se ukazuje, že ačkoliv má sociální práce v armádním prostředí své nezastupitelné místo, její podmínky, zajištění a systémové ukotvení zatím zůstávají v řadě aspektů nevyrovnané či nedostatečné.

K výzkumné otázce č. 1 Struktura a organizace sociální práce v AČR, z odpovědí komunikačních partnerů vyplývá, že sociální práce v AČR má vícestupňový charakter, od centrálních struktur Ministerstva obrany po přímé působení na jednotlivých útvarech. Tento systém umožňuje flexibilní poskytování podpory různým cílovým skupinám. Například KP1 uvedl, že *„sociální pracovníci působí jak na úrovni útvarů, tak i v centrálních strukturách, kde se navrhují systémová opatření“*. Význam víceúrovňového přístupu je podporován také v literatuře, která uvádí, že strukturovaný model zajišťuje dostupnost služeb a zohledňuje hierarchii vojenské organizace (Laštovková & Brnula, 2017). Teoretická část poukázala i na to, že ve srovnání se zahraničními modely (např. USA či Velká Británie) je systém v České republice méně rozvinutý, což potvrdili i respondenti, když např. KP3 uvedl, že *„většina služeb je ještě v procesu vývoje a některé mechanismy chybí zcela“*. Zároveň všichni čtyři partneři vyzdvihli nezastupitelnou roli spolupráce s dalšími odborníky, jako jsou psychologové, právníci, zdravotníci, ale i neziskový sektor. To odpovídá závěrům Johnsona et al. (2021), kteří označují interdisciplinární přístup za klíčový pro efektivní práci v armádním prostředí.

K výzkumné otázce č. 2 Hlavní výzvy a potřeby vojenského personálu a jejich rodin se Komunikační partneři se shodli, že největší výzvy představuje psychická zátěž vojáků a dopady na rodiny. KP2 konkrétně popisoval *„rodinné krize způsobené opakovaným odloučením a nejistotou“*, zatímco KP4 zmínil *„potřebu cílené pomoci při návratu vojáka do domácnosti, psychologicky i prakticky“*. Tyto výpovědi korespondují s poznatky Smitha a Robertse (2020), kteří uvádějí, že až 17 % nasazených vojáků trpí posttraumatickým stresem a návrat do rodiny je obdobím zvýšeného rizika partnerských konfliktů a poruch adaptace. Teoretická část zdůraznila, že sociální práce v armádním prostředí by měla zahrnovat nejen přímou práci s vojákem, ale i se širším rodinným systémem. Výsledky výzkumu tento přístup potvrzují, kdy KP3 uvedl, že *„rodiny se*

často na vojenského sociálního pracovníka obracejí dříve, než samotní vojáci". O potřebě širší práce s komunitou vojenských rodin hovoří i Kelley et al. (2018), kteří zdůrazňují, že dlouhodobé odloučení může způsobit emoční problémy u dětí a psychické vyčerpání partnerů.

V rámci výzkumné otázky č. 3 Používané metody a přístupy vyplynulo z rozhovorů, že mezi nejčastější metody patří individuální poradenství, krizová intervence, případová práce a skupinová podpora. KP1 uvedl, že *„metody musí být přizpůsobené vojenskému prostředí, musí být rychlé, cílené, jasné"*. Toto zjištění potvrzuje Kubešová (2020), která poukazuje na odlišnosti v komunikaci a kulturní specifika vojenského prostředí, kde je důležitá přehlednost, efektivita a respekt k hierarchii. Všichni komunikační partneři potvrdili důležitost krátkodobých intervenčních modelů, zejména při práci s vojáky po návratu z misí. Využívání kognitivně-behaviorální terapie nebo krizové intervence je v souladu s doporučeními Roberta (2000), který popsal sedm fází krizové intervence jako účinný nástroj v armádním prostředí. KP4 navíc zmínil, že *„klíčové je pracovat i preventivně s rodinami vojáků ještě před misí"*. Zajímavé je, že komunikační partneři přikládali význam také terénní práci a případovému managementu, který umožňuje řešit komplexní situace prostřednictvím síťování služeb a koordinace odborníků. Toto pojetí odpovídá i přístupům v zahraničních armádách, kde sociální pracovníci často fungují jako tzv. „case manager" (Miller & Moskos, 2021).

Pokud se zaměříme na výzkumnou otázku č. 4 Jaké jsou úspěchy a omezení sociální práce v armádě České republiky při poskytování podpory vojenskému personálu a jejich rodinám a jak lze tyto služby zlepšit, tak komunikační partneři pozitivně hodnotili rostoucí povědomí vojáků o existenci sociálních pracovníků a jejich ochotu vyhledat pomoc. Například KP3 uvedl: *„za poslední roky pozoruji pokles strachu ze stigmatizace, vojáci už se tolik nebojí říct si o pomoc"*. Tento posun je v souladu s literaturou (Forgey & Green-Hurdle, 2024), která popisuje, že jedním z klíčových faktorů efektivní armádní sociální práce je důvěra a odbourání tabuizace psychické pomoci. Na druhou stranu všichni čtyři komunikační partneři identifikovali závažné systémové bariéry, především nedostatek personálu, vysokou administrativní zátěž a nedostatečné ukotvení sociální práce v organizační struktuře armády. KP1 uvedla, že *„je nás málo a administrativy je hodně, nestíháme věnovat tolik času jednotlivým případům, kolik by bylo třeba"*. Wooten (2015) ve své studii rovněž konstatuje, že absence jasně definovaných struktur a rolí

sociálních pracovníků může snižovat účinnost jejich práce. Mezi navrhovaná zlepšení patří především posílení preventivních programů zaměřených na duševní zdraví a rodinné vztahy, zavedení systematického vzdělávání velitelů o práci sociálních pracovníků, institucionální zakotvení a zvýšení počtu pozic pro sociální práci, zajištění větší meziresortní spolupráce mezi armádními složkami a civilními poskytovateli služeb. KP2 například navrhl: *„měli bychom mít systém podobný jako v USA, kde jsou sociální pracovníci součástí týmu od začátku mise až po návrat a reintegraci“*. Podobný model je popsán i v zahraniční praxi (Department of Defense, 2022), kde se osvědčilo propojení vojenských a civilních struktur skrze case management a komplexní služby pro vojáky i jejich rodiny.

6 Závěr

Diplomová práce se zaměřila na zmapování a analýzu využití sociální práce v Armádě České republiky se zvláštním důrazem na poskytování podpory vojenskému personálu a jejich rodinám. Cílem bylo nejen představit současný stav této oblasti, ale i identifikovat klíčové výzvy, potřeby, přístupy a návrhy na zlepšení.

Teoretická část poskytla ucelený přehled o historickém vývoji, legislativním rámci a specifických požadavcích na sociální práci ve vojenském prostředí. Ukázalo se, že sociální práce v AČR, ačkoliv má svou nezastupitelnou roli, není dosud plně systematicky ukotvena v organizačním rámci armády. Inspirace ze zahraničí, zejména z USA a Velké Británie, ukazuje možnosti pro další rozvoj, a to jak v oblasti multidisciplinární spolupráce, tak v preventivních a reintegračních programech.

Výzkumná část, postavená na kvalitativním šetření prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se čtyřmi sociálními pracovníky působícími v rámci AČR, přinesla řadu podnětných zjištění. Respondenti zdůraznili důležitost cílené podpory v oblastech krizové intervence, rodinných vztahů, adaptace po návratu z misí i v případech psychické zátěže a PTSD. Shodli se rovněž na potřebě posílit počet sociálních pracovníků, snížit administrativní zátěž, zefektivnit spolupráci s velitelským sborem a rozšířit nabídku preventivních programů.

Z výzkumu vyplynulo, že klíčovým faktorem pro efektivní výkon sociální práce v armádě je mezioborová spolupráce, důvěra vojenského personálu v nabízené služby a systematické vzdělávání všech zainteresovaných stran. Přestože byly identifikovány zásadní bariéry – jako například nedostatek personálu či nízká informovanost o existujících službách – pozitivním trendem je rostoucí zájem vojáků i jejich rodin o sociální podporu a otevřenost vůči spolupráci se sociálními pracovníky.

Tato diplomová práce přináší nejen odborný přehled a analýzu aktuální situace, ale také praktická doporučení, která by mohla přispět k dalšímu rozvoji této profese v prostředí AČR. Do budoucna by bylo vhodné usilovat o institucionální zakotvení sociální práce v armádních strukturách, navýšení její kapacity a cílené zapojení do všech fází vojenské služby, od náboru přes aktivní službu až po návrat do civilního života. Sociální práce se

tak může stát významným nástrojem podpory operační připravenosti armády a stability celého vojenského systému.

7 Seznam použitých zdrojů

1. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. (2024). *Interní dokument.*
2. AMBIS. (2022). *Role AČR v Integrovaném záchranném systému ČR.* Vysokoškolský studijní materiál.
3. American Psychological Association. (2023). *Psychological resilience in military settings.* Military Psychology Journal. Staženo z https://www.apa.org/pubs/journals/mil
4. Anderson, J. (2023). Military family support programs: Building resilience and managing challenges. *Journal of Military Social Work*
5. Armáda ČR. (2023). *Česká armáda je připravena spolupracovat i s netradičními partnery, chce využít převratné technologie.* Staženo z https://ikp.army.cz/aktualita/ceska-armada-je-pripravena-spolupracovat-i-s-netradicnimi-partnery-chce-vyuzit-prevratne
6. Armáda spásy. (2023). *Výzva k reformě financování sociálních služeb.* Dostupné z https://armadaspasy.cz
7. Army Families Federation. (2023). *O nás.* Staženo z https://aff.org.uk/about-us/
8. Australian Government Department of Defence. (2023). *Defence Community Organisation.* Staženo z https://www.defence.gov.au/members-families/support-services/defence-community-organisation
9. Baker, M., & Thompson, R. (2019). Multidisciplinary care in military rehabilitation. *Journal of Military Health Research*
10. Baxter, C., & Jack, S. (2019). Interprofessional collaboration in veteran health care: A scoping review. *Journal of Interprofessional Care, 33*(6), 713–722. https://doi.org/10.1080/13561820.2019.1636007
11. Bundeswehr. (2023). *Servicestellen für Familienangelegenheiten.* Staženo z https://www.bundeswehr.de/de/betreuung-fuersorge/familie/servicestellen-fuer-familienangelegenheiten
12. Canadian Forces Morale and Welfare Services. (2023). *Military Family Services.* Staženo z https://www.cafconnection.ca/National/Programs-Services/Military-Family-Services.aspx

13. Cramm, H., Norris, D., & Tam-Seto, L. (2018). Toward a model of military family resiliency: A narrative review. *Journal of Family Theory & Review, 10*(3), 620–640. https://doi.org/10.1111/jftr.12284
14. Creech, S. K., Hadley, W., & Borsari, B. (2014). The impact of postdeployment stress on relationships: A review of the literature. *Journal of Family Psychology, 28*(4), 453–467. https://doi.org/10.1037/a0036825
15. CZ Defence. (2023). *LOM PRAHA jako klíčový partner pro modernizaci vojenské techniky*. Staženo z https://www.czdefence.cz/clanek/lom-praha-jako-klicovy-partner-pro-modernizaci-vojenske-techniky
16. Department of Defense. (2022). *Military OneSource*. Staženo z https://www.militaryonesource.mil/
17. Fischerová, V. (2023). Zákon o vojácích: Jak nová úprava může ovlivnit armádní kariéru u generace Z. *Právní prostor*. Staženo z https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/zakon-o-vojacich-jak-nova-uprava-muze-ovlivnit-armadni-karieru-u-generace-z
18. Foitová, M., & Lorenc, M. (2009). *Krizová intervence v praxi*. Grada.
19. Forgey, M. A., & Green-Hurdle, K. (2024). *Social work practice with military families*. NASW Press.
20. Holý, S. (2012). *Sociálně patologické jevy v armádě ČR*. Staženo z https://theses.cz/id/gnqupn/hotova_bakalarka.pdf
21. International Association of Schools of Social Work. (2023). Military social work around the globe. Staženo z https://www.iassw-aiets.org/2023/12/21/military-social-work-around-the-globe/
22. Jihočeský kraj. (2018). *Průvodce sociálními službami v Jihočeském kraji* (1. vyd.). Tiskárna PROTISK s.r.o.
23. Johnson, L., & Smith, J. (2020). Financial stability in military families. *Journal of Military Social Work*
24. Johnson, W., et al. (2021). Interdisciplinary teamwork in military healthcare. *Military Medicine*
25. Jones, L. M., & Roberts, P. A. (2019). Long-term stress effects on cognitive functions in soldiers. *Neuropsychology Review*
26. Kelley, M. L., Bravo, A. J., & Braitman, A. L. (2018). Children's adjustment in military families: A review of the literature. *Family Process*. https://doi.org/10.1111/famp.12347

27. Kelley, M. L., et al. (2018). Military deployment and children's mental health. *Journal of Child and Family Studie*. https://doi.org/10.1007/s10826-017-0873-2
28. Kubátová, H. (2015). Sociální práce v armádě. *Vojenské rozhledy, 24*(1), 125–132. Staženo z https://vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/podpora-a-zabezpeceni/socialni-prace-v-armade-2
29. Kubešová, M. (2020). Sociální práce v Armádě České republiky. *Vojenské rozhledy*
30. Kucler, P. (2019). 100 let ve službách republiky: Sociální péče o válečné veterány v České republice. *Fórum sociální politiky*. Staženo z https://www.rilsa.cz/clanek/100-let-ve-sluzbach-republiky-socialni-pece-o-valecne-veterany-v-ceske-republice/
31. Laštovková, J., & Brnula, P. (2017). Sociální práce v armádě – možnosti a výzvy v českém prostoru. *Vojenské rozhledy.* Staženo z https://vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/podpora-a-zabezpeceni/socialni-prace-v-armade-moznosti-a-vyzvy-v-ceskem-prostoru
32. Laštovková, J., & Brnula, P. (2017). Sociální práce ve strukturách ozbrojených sil. *Vojenské rozhledy*
33. Lorenzová, J. (2016). *Military social work – Possibilities and challenges in the Czech context.* ResearchGate. Staženo z https://www.researchgate.net/publication/314197770_Military_Social_Work_-_Possibilities_and_Challenges_in_the_Czech_Context
34. Mansfield, A. J., Kaufman, J. S., & Marshall, S. W. (2019). Deployment and the use of mental health services among U.S. Army wives. *Military Medicine*. Staženo z: https://doi.org/10.1093/milmed/usy128
35. Military OneSource. (2022). *Digital support for military families.* Staženo z https://www.militaryonesource.mil
36. Miller, L., & Moskos, C. (2021). *The military: More than just a job?* Pergamon.
37. Ministerstvo obrany ČR. (1957). *Zákon č. 33/1957 Sb., o vojácích z povolání.* Staženo z https://mocr.army.cz
38. Ministerstvo obrany ČR. (2021). *Kariérní řád dá armádu do pohybu – odstraní i nesváry.* Staženo z https://acr.mo.gov.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/karierni-rad-da-armadu-do-pohybu--odstrani-i-nesvary-99815/
39. Ministerstvo obrany ČR. (2022). Česká armáda je připravena spolupracovat i s netradičními partnery. Chce využít převratné technologie v boji s

nepřítelem. *acr.mo.gov.cz*. Staženo z https://acr.mo.gov.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/ceska-armada-je-pripravena-spolupracovat-i-s-netradicnimi-partnery--chce-vyuzit-prevratne-technologie-v-boji-s-nepritelem-238387/

40. Ministerstvo obrany ČR. (2022). *Musíme stanovit pravidla.* Staženo z https://acr.mo.gov.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/musime-stanovit-pravidla-129597/
41. Ministerstvo obrany ČR. (2022). *Zavádění převratných technologií do české armády: Role akademického sektoru.*
42. Ministerstvo obrany ČR. (2023). *Armádní psychologové poskytují odbornou podporu a poradenství.* Staženo z https://acr.mo.gov.cz/informacni-servis/armadni-psychologove-poskytuji-odbornou-podporu-a-poradenstvi--222367/
43. Ministerstvo obrany ČR. (2023). *Spolupráce s Národní gardou USA a její význam pro modernizaci AČR*
44. Ministerstvo obrany ČR. (2023). *Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.* Staženo z https://mocr.army.cz
45. Ministerstvo obrany ČR. (2024). *Výroční zpráva o sociálních službách v AČR.* Staženo z https://www.army.cz
46. Ministerstvo obrany ČR. (2025). *Navýšení náborového příspěvku.* Staženo z https://mocr.mo.gov.cz
47. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. (2016). *Doporučený postup č. 4/2016 – Příloha č. 1: Doporučený postup sociální práce v oblasti poskytování sociálních služeb.* Staženo z https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Doporuceny_postup_4_2016_Priloha_c_1.pdf
48. Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2023). *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.* Staženo z https://ppropo.mpsv.cz/zakon_108_2006
49. National Association of Social Workers. (n.d.). *NASW standards for social work with service members, veterans, and their families.* Staženo z https://www.socialworkers.org/Practice/NASW-Practice-Standards-Guidelines/NASW-Standards-for-Social-Work-with-Service-Members-Veterans-and-Their-Families
50. Ohlsson, A., Nilsson, S., & Larsson, G. (2024). Social and psychological support for military personnel and their families in connection with military deployment: A

scoping review and thematic analysis. *Journal of Veterans Studies*. https://doi.org/10.21061/jvs.v10i1.533

51. Psychiatrie pro praxi. (2009). *Krizová intervence v armádním prostředí*. Dostupné z https://www.psychiatriepropraxi.cz
52. Reichel, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů* (1. vyd.). Grada.
53. Roberts, A. R. (2000). *Crisis intervention handbook: Assessment, treatment, and research.* Oxford University Press.
54. Security Outlines. (2023). *Čínská vojensko-civilní fúze a její globální důsledky.* Dostupné z https://www.securityoutlines.cz
55. Simmons, C. A., & Rycraft, J. R. (2010). Ethical challenges of military social workers serving in a combat zone. *Social Work.* https://doi.org/10.1093/sw/55.1.9
56. Simmons, C. A., & Rycraft, J. R. (2010). Military social work: Opportunities and challenges. *Social Work*. https://doi.org/10.1093/sw/55.1.9
57. Smith, J. A., & Brown, K. E. (2020). PTSD prevention strategies in military settings. *Military Psychology.*
58. Smith, R. T., & Roberts, R. (2020). Post-deployment mental health in veterans. *Journal of Military Psychology*
59. Stalmeijer, R. E. (2021). Knowledgeability and identification: Explaining military interprofessional healthcare teams' excellence and readiness. *Military Medicine.* Staženo z: https://doi.org/10.1093/milmed/usab234
60. Stimson Center. (2023). *NATO Allies and the Protection of Civilians*. Staženo z https://www.stimson.org/2023/nato-allies-and-the-protection-of-civilians/
61. Total Military Insight. (n.d.). *Social work in military.* Staženo z https://totalmilitaryinsight.com/social-work-in-military/
62. U.S. Army. (2021). Interdisciplinary science combines ideas to make Army stronger. *Army.mil.* Staženo z https://www.army.mil/article/242582/interdisciplinary_science_combines_ideas_to_make_army_stronger
63. Vojenské rozhledy. (2023). *Kybernetická bezpečnost a digitální transformace v armádě.* Dostupné z https://www.vojenskerozhledy.cz
64. Wooten, N. R. (2015). *Military social work: A multi-paradigmatic approach.* Springer.

65. Wooten, N. R. (2015). Military social work: Opportunities and challenges for social work education. *Journal of Social Work Education, 51*(Suppl. 1), S6–S25. https://doi.org/10.1080/10437797.2015.1001274
66. Zeisková, K. (2016). *Systém psychosociální podpory v Armádě ČR pro vojáky po návratu ze zahraničních misí v perspektivě sociální práce* [Absolventská práce, CARITAS – Vyšší odborná škola sociální Olomouc]. Theses.cz. Staženo z https://theses.cz/id/hjevm7/
67. Zíta, M. (2023, 10. října). Slabí jedinci se k nám nedostanou. Klid k vojákům patří, ale musí mít i emoce. *Hospodářské noviny*. Staženo z https://archiv.hn.cz/c1-66981310-slabi-jedinci-se-k-nam-nedostanou-klid-k-vojakum-patri-ale-musi-mit-i-emoce

8 Seznam tabulek a schémat

Tabulka 1 Charakteristika výzkumného souboru

Schéma 1 Obecné charakteristiky

Schéma 2 Struktura organizace

Schéma 3 Výzvy a potřeby

Schéma 4 Metody a přístupy

Schéma 5 Reflexe a doporučení

9 Seznam příloh

Příloha 1: Okruhy otázek polostrukturovaného rozhovoru

Příloha 2: Informovaný souhlas pro výzkumný soubor

Příloha 1: Okruhy otázek polostrukturovaného rozhovoru

Identifikační údaje:

Pohlaví

Věk

Vzdělání

Doba ve funkci

Okruhy otázek:

1. Můžete mi představit svou roli sociálního pracovníka v Armádě ČR?
2. Jaké jsou vaše hlavní pracovní úkoly?
3. Jak jste se dostal/a k práci sociálního pracovníka v armádě?
4. Jak je organizována sociální práce v Armádě ČR?
5. Jaké jsou hlavní mechanismy pro poskytování sociální podpory vojenskému personálu a jejich rodinám?
6. Jaké instituce nebo oddělení se podílejí na poskytování sociálních služeb v armádě?
7. Spolupracujete s jinými institucemi, například s civilními sociálními službami, neziskovými organizacemi nebo ministerstvy?
8. Jaké jsou nejčastější sociální problémy, se kterými se setkáváte u vojenského personálu?
9. Jaké specifické potřeby mají rodiny vojenského personálu?
10. Existují určité skupiny v rámci armády, které potřebují zvláštní formu podpory?
11. Jak se podle vás změnily potřeby vojenského personálu a jejich rodin v posledních letech?
12. Jaké metody sociální práce využíváte při podpoře vojenského personálu a jejich rodin?

13. Používáte specifické přístupy nebo intervenční techniky přizpůsobené vojenskému prostředí?

14. Jak probíhá spolupráce s vojenskými velitelstvími a dalšími profesionály v armádě při řešení sociálních problémů?

15. Jakou roli hraje prevence v sociální práci v armádě? Jsou zde nějaké preventivní programy?

16. Co považujete za hlavní úspěchy sociální práce v armádě?

17. Jaké jsou největší překážky a omezení, se kterými se jako sociální pracovník v armádě setkáváte?

18. Jaká legislativní či institucionální omezení ovlivňují vaši práci?

19. Jak by bylo možné zlepšit poskytování sociálních služeb vojenskému personálu a jejich rodinám?

20. Máte nějaké doporučení pro budoucí rozvoj sociální práce v armádě?

Příloha 2: Informovaný souhlas výzkumného souboru

INFORMOVANÝ SOUHLAS PRO KOMUNIKAČNÍ PARTNERY

Byl/a jsem seznámen/a s podmínkami, cílem a obsahem diplomové práce Bc. Barbory Friedlové s názvem „Využití sociální práce v armádě České republiky“. Rozumím jim a souhlasím s nimi.

Souhlasím s účastí na tomto výzkumu. Dávám své svolení výzkumnici, aby materiál, který jsem ji poskytl/a, použila za účelem sepsání diplomové práce.

Souhlasím se způsobem, jak bude zachovávána důstojnost, a jak bude má identita chráněna během výzkumu i po jeho skončení.

Souhlasím s nahráváním mého rozhovoru s výzkumnicí a s analýzou výsledného zvukového záznamu a jeho přepisu. Dávám souhlas k tomu, že výzkumnice může v odborné publikaci citovat informace, které jí poskytuji.

Rozumím tomu, pokud se v průběhu rozhovoru objeví pro mne obtížná témata, mohu odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku, popřípadě rozhovor ukončit.

PODPIS KP:……...

DATUM:……

10 Seznam zkratek

AČR	Armáda České republiky
ČR	Česká republika
KP1	Komunikační partner 1
KP2	Komunikační partner 2
KP3	Komunikační partner 3
KP4	Komunikační partner 4
Např.	například
Tzv.	takzvaný